

Nota voor Burgemeester en Wethouders

Team:

Onderwerp:

Eerste evaluatie en kaders 2024 e.v.

Notagegevens

Bestuursorgaan : B-en-W 26-03-2024

Notanummer : 2024-137

Datum : 26-03-2024

Programma : 07 - Inkomensvoorziening en arbeidsmarkt

Portefeuillehouder : Wethouder De Geest,

Bijlage(n) : Eindversie caseverslag Deventer - RadarAdvies.pdf, evaluatie en herijking uitvoering inburgering Deventer - maart 2024 - definitief - 4 apr.docx, prognose kosten-baten inburgering 2024 e.v..pdf

Parafering

20-03-2024: Programmamanager20-03-2024: Wethouder

Agendering

* 21-03-2024: Teammanager Concernstaf en Adjunct-secretaris

* 21-03-2024: Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Definitieve akkoord

2-04-2024

B & W d.d.: 26-03-2024

Besluit

1. Het voorkeursscenario uitvoering inburgering vast te stellen, met het alternatieve financiële scenario
2. De bijbehorende financiële consequenties mee te nemen in de afwegingen voor de voorjaarsnota 2024
3. De raadsmededeling vast te stellen en aan te bieden aan de raad

De nota en het besluit openbaar te maken

Inleiding

Het inburgeringsstelsel is veranderd. Gemeenten hebben sinds 1 januari 2022 een belangrijke rol bij de begeleiding van nieuwkomers die inburgeringsplichtig zijn. Voor de start heeft uw college inrichtingskeuzes gemaakt voor de wijze waarop de gemeente Deventer het nieuwe stelsel gaat uitvoeren. Toen is afgesproken na de eerste periode van de uitvoering van de nieuwe wet inburgering (hierna Wi2021) een eerste evaluatie uit te voeren. Uitgangspunt is dat we hierbij vooral nagaan of de voorgestelde dienstverlening in het plan 'Inrichtingskeuzes als gevolg van de Wet inburgering 2021' uitvoerbaar is en ook of dit wenselijk is voor 2024 en verder. De evaluatie is ook nodig vanwege de extra middelen die we inzetten voor de uitvoering van de wet.

Tussen november 2023 en februari 2024 is een evaluatie gedaan, waaruit naar voren komt dat:

1. onze gemeente op onderdelen (nog) niet voldoet aan de inrichtingskeuzes:

- * Vroegtijdig contact en snelheid;
- * Begeleiding op maat;
- * Eén aanspreekpunt (regievoering);
- * Integrale afstemming;
- * Duale trajecten

2. er een extra inspanning (intern en extern) nodig is om aan de wettelijke eisen (Wi2021) en de vastgestelde inrichtingskeuzes en doelstellingen te voldoen;

3. het aan te bevelen is de inrichtingskeuzes te herdefiniëren en te vertalen naar een kaderstellende uitgangspuntennotitie voor de WI2021 en bijbehorende concrete actielijnen.

Met dit voorstel leggen wij aan u een voorkeursscenario voor, met bijbehorende financiële vertaling. Het voorkeursscenario - op basis van de aangescherpte inrichtingskeuzes - bestaat uit de volgende verbeterpunten:

- * vroeg contact met de inburgeringsplichtige;
- * vroege start via brede startklas (voorinburgering);
- * omvang caseload terugbrengen naar 60 inburgeraars per fte;
- * herijken en versterken maatschappelijke begeleiding en financieel ontzorgen;
- * meer maatwerk in inburgeringstrajecten;
- * versterken inzet vrijwilligers;
- * vergroten beschikbaarheid kinderopvang;
- * meer oog voor (psychische) gezondheid;
- * nazorg na inburgering.

De uitvoering van het voorkeursscenario vraagt vanaf 2025 € 1.632.050 aanvullende dekking.

De uitkomsten van de evaluatie vragen om besluitvorming van uw college en van de gemeenteraad (voorjaarsnota 2024). Ook gaat dit voorstel over het betrekken van de gemeenteraad.

Beoogd maatschappelijk resultaat

Inburgeringsplichtigen leren zo snel mogelijk de Nederlandse taal op het voor hen hoogst haalbare niveau en gaan volwaardig aan de Nederlandse samenleving deelnemen, bij voorkeur door middel van betaald werk.

Kader

- * Wet inburgering 2021;
- * Raadsmededeling 2023-12-21 1201: Evaluatie uitvoering inburgering;
- * Nota Inrichtingskeuzes nieuwe wet inburgering (oktober 2021).

Betrokken partijen en participatie

Eind 2023 is de evaluatie van de eerste periode van de uitvoering van de nieuwe wet inburgering (Wi2021) gestart. Die bestond - chronologisch - uit de volgende onderdelen:

- * casestudie Deventer door RadarAdvies, als onderdeel van een onderzoek onder 8 gemeenten in opdracht van het ministerie van VWS. Daaraan deden intern betrokken organisatieonderdelen mee (IO en Beleid) en externe partijen (TopTaal en Vluchtelingenwerk);

- * Enquête onder alle bestaande en nieuwe ketenpartners;
- * Themabijeenkomsten met ketenpartners (zie deelnemerslijsten in het evaluatiedocument).

Toelichting op participatiebeleid

Argumenten voor en tegen

ARGUMENTEN VOOR HET VOORKEURSSCENARIO

- * De uitvoering van inburgering is een wettelijke taak (Wi2021). Bovendien heeft u college voor de uitvoering uitgangspunten en inrichtingskeuzes vastgesteld. Onze gemeente voldoet nu niet aan alle uitgangspunten. Voor inburgeringsplichtigen in onze gemeente is het van belang daar op korte termijn weer aan te kunnen voldoen. Om die reden is het noodzakelijk de uitvoering te versterken en een aantal actielijnen op het gebied van de verbetering van de keten (verder) in gang te zetten;
- * Een goede start voor statushouders en gezinsmigranten is van groot belang voor de inburgeraars zelf, maar ook voor onze stad. We vergroten de kans dat zij succesvolle nieuwe Deventenaren worden, die hun plek vinden in de stad. Ook vergroten wij de kans dat inburgeraars financieel zelfredzaam worden en blijven. Daarmee voorkomen we latere maatschappelijke kosten op het gebied van inkomen, welzijn en (psychische) gezondheid;
- * De kwaliteit van regievoering op het inburgeringsproces bepaalt mede het succes van de inburgering. De gedegen brede intake die onze consulenten uitvoeren, wordt in de keten gewaardeerd en leidt er tot nu toe dat inburgeraars in de juiste leerroute komen. Het daarom aan te bevelen vast te houden aan het beoogde niveau van dienstverlening.

ARGUMENTEN TEGEN HET VOORKEURSSCENARIO.

- * Het voorkeursscenario vraagt voor 2025 en verder om een bijdrage van € 1.632.050. Dit zal worden betrokken bij de integrale afweging van de Voorjaarsnota.
- * Het is mogelijk de kwaliteit van de uitvoering te verlagen, waarmee het geschetste financiële knelpunt beperkt kan worden. Daarmee verkleinen wij echter de kans dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk de Nederlandse taal leren op het voor hen hoogst haalbare niveau en volwaardig aan de Nederlandse samenleving gaan deelnemen, bij voorkeur door middel van betaald werk. Ook lopen wij het risico niet te kunnen voldoen aan de wettelijke taken;
- * Met voorinburgering hebben we nog weinig ervaring. We verwachten er veel van, maar het moet zich in de praktijk nog verder bewijzen.

Financiële consequenties en dekking

1. Bij verdere uitvoering van inburgering volgens het voorkeursscenario voorzien wij voor 2025 en verder een knelpunt van € 1.632.050 per jaar in de dekking van de uitvoering van de wet inburgering. Die wordt veroorzaakt door structureel grotere aantallen statushouders en gezinsmigranten, de noodzakelijke verlaging van de caseloadnorm van de inburgeringsconsulenten en de gewenste doorontwikkeling van voorinburgering, waardoor:

- * het subsidiebedrag maatschappelijke begeleiding is verhoogd (groeit mee met

aantal statushouders);

* de opdracht aan ConnecteD meegroeit met een groter aantal B1-route deelnemers en uitbreiding van dienstverlening aan Z-route deelnemers;

* de formatie uitvoering verder uitgebreid moet worden (ontwikkeling naar beheersbare caseload, conform in 2021 aangekondigde formatiecalculatie, uitgevoerd begin 2024);

* uitbreiding beleidscapaciteit voor de verdere uitwerking en uitvoering van de actielijnen;

* er structureel middelen vrij gemaakt worden voor de inkoop van een brede startklas (doorontwikkeling voorinburgering).

2. Aan de inkomstenkant zien we dat het budget kleiner wordt doordat er voorsnog geen zicht is op extra rijksmiddelen voor de uitvoering van inburgering. Het uitvoeringsbudget dat gemeenten ontvangen beweegt (anders dan de specifieke uitkeringen) niet mee met het aantal inburgeringsplichtigen. De hoogte van het bedrag is gebaseerd op basis van het aantal inwoners, dit is een vast bedrag en deze worden toegevoegd aan het Gemeentefonds. Hier ontstaat spanning tussen de uitvoeringskosten en het beschikbare budget. Van 2022 tot en met 2024 zijn de middelen in het werkbudget verhoogde asielinstroom en middelen in de reserve nieuwkomers aangewend om de structureel beschikbare middelen aan te vullen. De budgettaire ruimte voor 2025 e.v. is binnen het werkbudget verhoogde asielinstroom en de reserve nieuwkomers gering en onzeker.

Zie de prognose van kosten en baten inburgering 2024 e.v. in de bijlagen.

Binnen de geprognosticeerde uitgaven voor het voorkeursscenario is aanvullend € 500.000 per jaar opgenomen voor de brede startklas/voorinburgering. Hiervoor is voorsnog geen gemeentelijke dekking en is daarom meegenomen in dit voorstel.

Mochten er wel meer rijksmiddelen komen voor de uitvoering van de wet en/of meevallers ontstaan in het 'werkbudget verhoogde asielinstroom', dan komt dat deel van de nu geclaimde middelen dat niet ingezet hoeft te worden, weer vrij te vallen.

Gemeenten hebben er via de VNG bij de minister op aangedrongen in 2024 te starten met het opzetten van een betaalbaarheidsonderzoek, zodat gemeenten vanaf 2026 structureel passende financiering ontvangen voor de uitvoering van de Wet inburgering 2021. Ook vragen zij – ter overbrugging van die termijn, en vanwege de actuele situatie – een financiële tegemoetkoming voor gemeenten via het gemeentefonds voor 2024, 2025 en 2026, zodat gemeenten ook in deze jaren een volwaardig inburgeringstraject kunnen bieden aan hun nieuwe inwoners.

Als alternatief scenario wordt meerjarig incidentele dekking van het voorkeurscenario voorgesteld. Daarmee wordt de komende twee jaar (tot en met 2026) ruimte gecreëerd om meer ervaring op te doen met de uitvoering op grond van het voorkeursscenario. Met de besluitvorming van de voorjaarsnota 2026 kan een dan een nieuwe afweging gemaakt worden.

Openbaarmaking en communicatie

Aanpak en uitvoering

* Bespreking met de raad in de werksessie van 17 april 2024;

* De uitgangspunten voor 2025 e.v. uit te werken naar een door de gemeenteraad

vast te stellen kaderstellende uitgangspuntennotitie inburgering;

* Dit raadsvoorstel parallel aan de voorjaarsnota 2024 ter besluitvorming aan te bieden;

* De financiële vertaling op basis van het alternatieve financiële scenario mee te nemen in de afwegingen voor de voorjaarsnota 2024;

* Voorbereiding (verdere) uitvoering van de actielijnen binnen het vastgestelde voorkeursscenario en (verwachte) financiële kaders op basis van het alternatieve financiële scenario.

RAADSMEDEDELING

Onderwerp	Eerste evaluatie en kaders 2024 e.v.		
Nummer	2024-137	Portefeuillehouder	Wethouder De Geest,
Team	DEV-BLD-MO	Datum	26-03-2024

Inleiding

Begin 2022 is onze gemeente gestart met de uitvoering van de nieuwe wet inburgering. Het nieuwe stelsel legt de regie voor een belangrijk deel bij gemeenten. Voor de start zijn inrichtingskeuze gemaakt voor de wijze waarop de gemeente Deventer de nieuwe wet gaat uitvoeren. De raadsmededeling hierover en de notitie Inrichtingskeuzes (beide van 20-10-2021) zijn opgenomen in de bijlagen. Bij de vaststelling van de inrichtingskeuzes is afgesproken de eerste periode van de uitvoering van de nieuwe wet inburgering (Wi2021) te evalueren.

Uitgangspunt is dat we hierbij vooral nagaan of de voorgestelde dienstverlening in het plan 'Inrichtingskeuzes als gevolg van de Wet inburgering 2021' uitvoerbaar is en ook of dit realiseerbaar is voor 2024 en verder. Deze eerste evaluatie is nu afgerond en gaan wij daarover graag met uw raad in gesprek.

Kader

- * Wet inburgering 2021;
- * Raadsmededeling 2023-12-21 1201: Evaluatie uitvoering inburgering;
- * Nota Inrichtingskeuzes nieuwe wet inburgering (oktober 2021).

Kern van de boodschap

De uitkomsten van de evaluatie zijn voor het college aanleiding om nog meer in te zetten op een vroege en goede start van de inburgering. Dat is voor statushouders en gezinsmigranten van groot belang, maar ook voor onze stad. We vergroten de kans dat zij succesvolle nieuwe Deventenaren worden, die hun plek weten te vinden in onze stad. Dat vraagt van alle betrokken partijen extra inzet op het gebied van maatwerk, goede randvoorwaarden en goede nazorg na inburgering.

Nadere toelichting

De nieuwe wet inburgering heeft gemeenten een centrale rol gegeven bij het begeleiden van statushouders en gezinsmigranten in hun inburgering. Dat was nodig omdat inburgering en arbeidsparticipatie onder de oude wet onvoldoende van de grond kwam. Na (bijna) twee jaar uitvoering van de nieuwe wet inburgering in Deventer is er goed inzicht gekregen in wat goed gaat en wat beter kan. Daarbij is het ook goed te realiseren dat twee jaar nog een beperkte periode is. Veel inburgeringstrajecten duren immers drie jaar.

Eind 2023 is de evaluatie van de eerste periode van de uitvoering van de nieuwe wet inburgering (Wi2021) gestart. Die bestond - chronologisch - uit de volgende onderdelen:

- * casestudie Deventer door RadarAdvies, als onderdeel van een onderzoek onder 8 gemeenten in opdracht van het ministerie van VWS. Daaraan deden intern betrokken organisatieonderdelen mee (IO en Beleid) en externe partijen (TopTaal en Vluchtelingenwerk);
- * Enquête onder alle bestaande en nieuwe ketenpartners;
- * Themabijeenkomsten met ketenpartners (zie deelnemerslijsten in het evaluatiedocument);
- * Indrukken van inburgeraars (via consulenten inburgering);
- * Vragen die vanuit raadsfracties zijn meegegeven voor deze evaluatie en de wijze waarop vervolg gegeven wordt aan de opbrengst.

Uit de evaluatie blijkt dat er in de gemeente Deventer bij alle partners grote betrokkenheid is met de doelgroep. Iedereen ziet ook kansen voor verbeteringen. De onderlinge samenwerking op casusniveau is over het algemeen goed. Er was tijd om te wennen aan de praktijk en oplossingen te zoeken voor de nieuwe vraagstukken die zich voordeden.

Soms staat door onbekendheid met de inrichting van de uitvoeringsketen en vooral door onderbezetting de samenwerking onder druk. Dat kan ertoe leiden dat de focus van partijen (zowel intern als extern) meer dan wenselijk naar binnen is gericht. De vraag is daarom hoe we meer ruimte creëren om het nieuwe stelsel uit te voeren volgens de oorspronkelijke doelstellingen en inrichtingskeuzes. De opbrengst van de evaluatie is vertaald naar een doorkijk naar 2025 en verder. Daarbij is de hele klantreis van statushouders en gezinsmigranten doorlopen.

Het voorkeursscenario - op basis van de aangescherpte inrichtingskeuzes - bestaat uit de volgende verbeterpunten:

- * vroeg contact met de inburgeringsplichtige;
- * vroege start via brede startklas (voorinburgering);
- * omvang caseload terugbrengen naar 60 inburgeraars per fte;
- * herijken en versterken maatschappelijke begeleiding en financieel ontzorgen;
- * meer maatwerk in inburgeringstrajecten;
- * versterken inzet vrijwilligers;
- * vergroten beschikbaarheid kinderopvang;
- * meer oog voor (psychische) gezondheid;
- * nazorg na inburgering.

De uitvoering van het voorkeursscenario vraagt voor 2025 en verder € 1.632.050 aanvullende dekking. Wij stellen voor meerjarig incidentele dekking van het voorkeursscenario beschikbaar te stellen. Daarmee creëren wij de komende twee jaar (tot en met 2026) ruimte om meer ervaring op te doen met de uitvoering op grond van het voorkeursscenario. Met de besluitvorming van de voorjaarsnota 2026 kan een dan een nieuwe afweging gemaakt worden.

Graag ontvangen wij uw reflectie op onze voorkeursscenario, ter bespreking met uw raad in een werksessie. Op basis van die bespreking werken wij de uitgangspunten voor 2025 e.v. uit naar een door uw raad vast te stellen kaderstellende uitgangspuntennotitie inburgering. Dit raadsvoorstel willen wij u parallel aan de voorjaarsnota 2024 ter besluitvorming aanbieden.

Kwalitatief onderzoek uitvoering WI 2021

Een verslag van de case study in Deventer

Verslag case study

i.o.v.: Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

22-01-2024

Deel 1: beleidstheorie WI 2021

De nieuwe Wet inburgering (hierna: de wet of Wi 2021) heeft tot doel om nieuwkomers in staat te stellen om snel en volwaardig mee te doen in de Nederlandse samenleving, liefst via betaald werk. Daarvoor acht de wetgever het belangrijk dat inburgeraars de taal leren, het liefst op B1-niveau, dat zij kennis opdoen van de Nederlandse samenleving, en dat zij naar vermogen participeren. Om dit doel te behalen, zijn vijf mechanismen geïdentificeerd die, wanneer zij tot hun recht komen, zouden moeten leiden tot het behalen van het maatschappelijke doel: het inburgeringsstelsel moet een tijdige start en snelheid van het inburgeringsproces garanderen, er moet ruimte zijn voor maatwerk, onderwijs en participatie moeten duaal plaatsvinden, en de kwaliteit van het inburgeringsaanbod moet goed zijn.

In de wet, die op 1 januari 2022 in werking trad, vervullen gemeenten een centrale rol. Wanneer een inburgeraar aan een gemeente gekoppeld wordt, zorgt de gemeente dat er een intake wordt uitgevoerd. Inburgeraars doen een leerbaarheidstoets en krijgen een persoonlijk inburgeringsplan, en kunnen op basis daarvan instromen in één van drie leerroutes: de B1-route, gericht op het leren van de taal en het doen van vrijwilligerswerk; de Onderwijsroute, gericht op het behalen van een schooldiploma; de Z-route voor mensen voor wie de B1-route of de Onderwijsroute niet mogelijk is, en die gericht is op het ontwikkelen van zelfredzaamheid. Gemeenten dragen daarnaast zorg voor de kennismaking met de arbeidsmarkt, voor maatschappelijke begeleiding en voor het financieel ontzorgen van statushouders. Voor dit onderzoek richten we ons op de start van het inburgeringstraject: van brede intake tot de start van de taallessen.

Gemeenten hebben binnen de wet veel ruimte om zelf te bepalen hoe zij hun rol invullen. Dat leidt ertoe dat er grote verschillen kunnen bestaan tussen gemeenten, bijvoorbeeld in de manier en het moment waarop zij de eerste kennismaking laten plaatsvinden of de manier waarop zij de leerbaarheidstoets inzetten. Ook organisatorisch zijn er grote verschillen: sommige gemeenten werken in een samenwerkingsverband, sommige gemeenten besteden de uitvoering van de wet geheel of gedeeltelijk uit aan een andere organisatie. De wet beoogt een lerend stelsel tot stand te brengen: het is de bedoeling dat het stelsel nog bijgestuurd kan worden op basis van opgedane ervaringen. Het vraagstuk dat wij onderzoeken is of en hoe gemeenten erin slagen een lokaal systeem tot ontwikkeling te brengen dat aansluit op de eigen couleur locale, én voldoet aan de door de wet gestelde uitgangspunten en kaders, én bijdraagt aan de realisatie van de landelijk beoogde doelen. De hoofdvraag van het onderzoek is dan ook: hoe is de eerste fase van de Wi 2021 door gemeenten vertaald in uitvoeringsprocessen en in hoeverre werkt de wet zoals de wetgever heeft beoogd?

Deel 2: organisatie van lokale uitvoering

Bronnen: websites, beleidsstukken, interview met contactpersoon

Gemeenten en uitvoeringsorganisatie.

De gemeente Deventer heeft de uitvoering van de Wi2021 belegd in de eigen organisatie. In de voorbereidingsfase is overwogen om de uitvoering te beleggen bij sociaal werkbedrijf KonnecteD, vanwege hun ervaring met inburgeraars. Vanuit de gedachte dat de ondersteuning van inburgeraars zoveel mogelijk binnen reguliere infrastructuur en in samenhang met andere vormen van ondersteuning georganiseerd zou moeten worden, is ervoor gekozen om de trajectregie intern te beleggen.

De inkoop van de leerroutes is in stedendriehoek-verband gedaan (Deventer, Apeldoorn, Epe, Heerde, Voorst en Olst-Wijhe). De B1- en Z-route vallen onder één contract en de Onderwijsroute onder een ander contract. Bij het contract van de Onderwijsroute is ook Zutphen aangesloten. Er is gezocht naar twee aanbieders die beiden in staat zijn de B1- en Z-route vorm te geven. TopTaal en Vluchtelingenwerk zijn gekozen. Het wordt als wenselijk gezien dat inburgeraars kunnen kiezen tussen twee opties. Het is niet duidelijk of er ook andere mogelijke aanbieders waren.

Cijfers.

Aantal inburgeraars volgens DUO: 484, waarvan 369 asielstatushouders en 115 gezinsmigranten (peildatum december 2023).

Taakstelling huisvesting voor 2023 was 223, realisatie was hoger met 233 huisvestingen. Begin 2024 loopt Deventer voor op de taakstelling, met 13 gehuisveste vergunninghouders boven de verplichte taakstelling.

Oorspronkelijk lag het verwachte aantal op zo'n 100 inburgeraars per jaar, maar dit is in de praktijk hoger. Dat zorgt voor achterstanden; zowel bij de brede intake, als bij het plaatsen van statushouders bij onderwijsaanbieders. Ze hebben naar aanleiding hiervan de formatie wat uitgebreid, maar dit is nog niet voldoende gezien de aantallen.

Geen bijzonderheden in de populatie inburgeraars voor zover bekend, dit wordt wel gemonitord.

Teams en mensen.

De uitvoering is belegd bij 5 inburgeringsconsulenten in het team Inkomensondersteuning (IO), met 4,2 fte. Deze consulenten zijn alleen bezig met inburgeraars en begeleiden hen in het hele traject. In het team IO zitten ook inkomensconsulenten die de uitkering voor de inburgeraar regelen (en voor alle andere groepen in de P-wet). Financieel ontzorgen is belegd bij het Budget Adviesbureau Deventer (BAD), een aparte uitvoeringsorganisatie; dit omvat echter niet het begeleiden naar financiële zelfredzaamheid, dat is uitbesteed aan Vluchtelingenwerk. Leerwerkbedrijf KonnecteD voert de regie op de oude-wetters en is onder de Wi2021 verantwoordelijk voor participatie- en werktrajecten.

Het team van consulenten inburgering is nieuw opgericht voor de Wi2021, er zijn dus nieuwe mensen aangetrokken. Het idee hierachter was dat inburgering een aparte tak van sport is, waardoor je ook andere professionals nodig hebt. Affiniteit voor de doelgroep is een belangrijke factor hierin. Er zijn geen specialisaties voor bepaalde groepen. De caseload is 70-80 voor een full-time consulent. Dit aantal is gekozen op basis van een pilot en de ervaring van andere gemeenten. Wordt nu als te hoog ervaren. De gemeente is bezig met het objectiveren van de caseload, d.w.z.

helder krijgen hoeveel tijd een PIP kost, de voortgangsgesprekken etc., om hier een formatiecalculatie op te kunnen baseren. Voor het hele traject om tot een PIP te komen gaat men nu uit van gemiddeld 5-6 uur per inburgeraar, maar de variatie hierin is groot.

Samenwerking en ketenpartners.

TopTaal en Vluchtelingenwerk zijn gecontracteerde B1/Z-route aanbieders en bieden ook de MAP aan. Vluchtelingenwerk doet daarnaast de maatschappelijke begeleiding en de begeleiding naar financiële zelfredzaamheid (training). Ook wordt samengewerkt met KonnecteD (werk-leerbedrijf), DeventerDoet voor vrijwilligerswerk en Stichting Vangnet en Humanitas/stichting Rechttop.

Sinds kort draait er een speciaal voorinburgeringstraject 'Iedereen aan boord' voor statushouders die in de gemeente wonen maar nog niet kunnen starten met de inburgering. Dit wordt uitgevoerd door Bureau de Werkvloer en bekostigd uit aanvullende gemeentelijke middelen.

AZC's.

Er is een AZC in de regio, namelijk AZC Schalkhaar. Ook AZC Apeldoorn en AZC Zutphen zijn in de buurt. Het is onduidelijk hoeveel inburgeraars in de eigen regio worden geplaatst. Er worden veel statushouders in Deventer geplaatst die buiten de regio in een AZC hebben gezeten.

Deel 3: lokale SOLL, ofwel de lokale invulling van de beleidstheorie

Bronnen: beleidsstukken, lokale verordeningen, werkinstructies, interview met contactpersoon

Doelen.

Uit de stukken blijkt dat de gemeente Deventer de doelstelling van Wi2021 overneemt en vertaalt naar de eigen doelstelling: "Alle inburgeraars in Deventer leren zo snel mogelijk de Nederlandse taal spreken en schrijven op het voor hen hoogst haalbare niveau en kunnen zelfstandig meedoen aan de samenleving, het liefst met betaald werk."

Qua inrichtingskeuze is gekozen om in de eerste jaren in de uitvoering zoveel mogelijk met lokale partijen te werken. Onder de oude wet werkte de gemeente ook met deze partijen samen en om niet alles opnieuw uit te hoeven vinden is de keuze bewust gemaakt om met deze partijen verder te gaan in plaats van met nieuwe partijen. Na een tijd worden deze samenwerkingen geëvalueerd om te kijken of het wenselijk is om ook andere partijen te betrekken.

Inmiddels zijn al wel een aantal andere partijen betrokken, bijvoorbeeld in de uitvoering van het programma van de voorinburgering. Vanuit de Raad werd de kwaliteit van de brede intake en het creëren van eigenaarschap bij de inburgeraar in de beginfase van de Wi2021 benadrukt.

Inburgeringsproces.

De gemeente Deventer beschikt over uitgebreide procesomschrijvingen en instructies voor consultants die in de voorbereidingsfase van de Wi2021 zijn opgesteld. In de praktijk worden deze processen niet allemaal gevolgd, mede als gevolg van de hoge instroom. Hieronder volgt een beschrijving van hoe het proces oorspronkelijk is bedacht:

- In de praatplaat voor inburgeraars staat het 'ideale' proces voor inburgeraars als volgt omschreven: begin in AZC, kennismakingsgesprek met de consultant inburgering van de gemeente, gevolgd door huisvesting in Deventer en start begeleiding door vluchtelingenwerk; vervolgens gesprekken met de consultant inburgering, start van financieel ontzorgen en uiteindelijk de start van de leerroute.
- In de Klantreis statushouders is dit in meer detail uitgewerkt. Het proces begint met de huisvesting, waarbij Vluchtelingenwerk de regie houdt. Na het vinden van passende huisvesting begint de maatschappelijke begeleiding door vluchtelingenwerk, waaronder ook de inschrijving bij de gemeente. Parallel hieraan vindt de kennismaking met de consultant inburgering plaats, idealiter vlak voor de huisvesting (of erna). Hierop volgt de brede intake (hoofdthema's huisvesting, financiën, taal, gezin, vrijwilligerswerk, werk/persoonlijke doelen), de leerbaarheidstoets, verslaglegging van de brede intake en het PIP waaraan ook een Ontwikkelplan is gekoppeld. Hierna begint het inburgeringsaanbod.
- De Brede Intake is uitgebreid omschreven in het productenboek voor consultants inburgering. De intake volgt op het kennismakingsgesprek en bestaat in theorie uit drie gesprekken en de leerbaarheidstoets. In het eerste gesprek wordt vooral uitleg gegeven over het inburgeringstraject en wordt een band opgebouwd. In het tweede gesprek worden zo veel mogelijk thema's uit een uitgebreide vragenlijst besproken. In het derde gesprek worden gevoelige thema's besproken, op basis waarvan ook kan worden doorverwezen naar aanvullende ondersteuning.
- Op basis van de Brede Intake (inclusief leerbaarheidstoets) wordt het PIP opgesteld, met daarin de te volgen leerroute, het aantal voortgangsgesprekken, het aantal uren van de PVT en de MAP en het al dan niet deelnemen aan VVE. Daarnaast is het idee om een Ontwikkelplan vast te stellen die in gaat op de persoonlijke doelstelling van de inburgeraar.

Een nieuwe ontwikkeling is dat de gemeente in november is gestart met een eigen voorinburgeringstraject, een traject dat nu eerst voor zes maanden wordt uitgevoerd. De gemeente faciliteert dit in aanvulling op de voorinburgering bij het COA, en het is bedoeld als aanbod voor statushouders die al aan Deventer zijn gekoppeld maar nog even moeten wachten op de brede intake of het begin van de leerroute. Het programma bestaat uit taallessen, kennismakingsactiviteiten gericht op de stad (bijv. Sport) en het bouwen van een netwerk (kerk, moskee etc.). Het programma bevat elementen die later in de inburgering ook terugkomen, maar op informelere wijze en echt gericht op kennismaking. Er is een continue instroom en uitstroom bij dit programma. Zodra iemand kan instromen bij de leerroute, stroomt diegene uit bij de voorinburgering.

Principes/uitgangspunten.

De vijf principes worden als heel belangrijk en leidend gezien; het is het doel van de gemeente Deventer om volgens die principes te werken. De principes zijn in de inrichting ook expliciet als uitgangspunt genomen. Daarnaast zijn er lokale uitgangspunten vastgesteld die aanvullend zijn op de vijf principes en deels ook overlappen: vroegtijdig contact, begeleiding op maat, één aanspreekpunt, integrale afstemming, duale trajecten, zo veel mogelijk lokaal, uitvoering door professionals en vrijwilligers, en wederzijdse inspanning en verantwoordelijkheid. Deze uitgangspunten betekenen onder andere dat de trajectregisseur/consulent het centrale aanspreekpunt voor de inburgeraar is, dat de inburgeraar een ‘integraal pakket’ aan ondersteuning aangeboden krijgt, en dat er bij iedereen ongeacht de leerroute wordt ingezet op participatie naast taal.

Context en couleur locale.

Een bijzonderheid is de tussenvoorziening die in 2023 is geopend. Dit betekende in de praktijk dat er in één keer 70 statushouders in de gemeente werden gevestigd die ook op dat moment allemaal in de caseload van de consulenten terecht kwamen. Terwijl er qua huisvesting en (deels) financieel ontzorgen een aantal dingen collectief geregeld kon worden, was dit voor de brede intake en PIP niet het geval gezien de grote diversiteit in de bewoners van de tussenvoorziening. Dit heeft tot grote druk op de uitvoering geleid.

Deventer bevindt zich in stedelijke context, dus er zijn in principe veel voorzieningen en diversiteit in bevolking. Moeilijk te zeggen wat de beleidstraditie op dit gebied is. College bestaat uit D66, CDA, PvdA, Gemeentebelang. Stedelijke context zorgt ook voor een dynamische arbeidsmarkt. Er is sprake van krapte in veel sectoren, waaronder kinderopvang en taalscholen. Andere contextfactor is AZC Schalkhaar dat al sinds de jaren '90 bestaat en ook een afdeling voor intensief begeleidende opvang (ibo) heeft.

Deel 4: lokale IST, ofwel de uitvoering in de praktijk

Bronnen: interviews met uitvoerders, eventueel managementrapportages of raadsinformatie, analyse 3 PIPs, observaties, interviews met ketenpartners

Start in het AZC.

Inburgeraars komen in beeld bij consulenten inburgering als huisvesting is geregeld door Vluchtelingenwerk en als er een uitkering is aangevraagd bij de inkomensconsulent. Op dat moment wordt ook de financiële ontzorging door het BAD opgestart. Dit betekent dat de inburgeraar in het begin vooral met de maatschappelijk begeleider van Vluchtelingenwerk en (eenmalig) met de inkomensconsulent en het BAD te maken heeft. Pas in tweede instantie komt de inburgeraar met de consulent inburgering in aanraking. Als de aanvraag voor uitkering is

binnengekomen, zetten de consulenten inburgering de inburgeraar op de wachtlijst voor de brede intake. Het verschilt hoe lang de inburgeraar hierop moet wachten na huisvesting. Sommige mensen wachten 1 week, sommige 5/6 weken.

In eerste instantie was bedacht om vanuit het DUO-portaal te kijken naar wie in Deventer gaat inburgeren. De gemeente wilde de statushouders die nog in het AZC zitten al laten starten met de inburgering nog voor ze in de gemeente komen. Dit is nooit gelukt omdat in Deventer veel huisvestingen zijn, mede door de tussenvoorziening. Er is geen tijd om mensen in het AZC te spreken. Het feit dat er geen kennismaking op het AZC plaatsvindt, komt dus doordat de caseload hoog is, niet door de locatie van het AZC. In principe wordt een kennismaking op het AZC nog steeds als wenselijk beschouwd, maar in de huidige situatie is dit simpelweg niet mogelijk.

De consulenten ontvangen informatie van het COA via TVS. Ze hebben geen rechtstreeks contact met de consulenten van COA. In TVS vinden ze informatie over werk of opleiding van de statushouder. In het klantprofiel in TVS is minimale informatie beschikbaar, maar dat is geen bezwaar. Eén van de consulenten inburgering geeft aan liever iemand van punt 0 te willen leren kennen, een ander waardeert het klantprofiel wel als basis waarop ze voort kunnen borduren in de brede intake. Consulenten zien in bijzondere gevallen wel meerwaarde in direct contact met COA-consulenten, bijvoorbeeld wanneer inburgeraars vanuit de intensief begeleide opvang (IBO) komen. Ze hebben de wens om in deze gevallen meer in contact te staan met de COA medewerkers, maar in de praktijk blijkt het soms lastig om met de juiste mensen in contact te komen.

Brede intake.

In de werkomschrijving bestaat de brede intake uit een kennismaking, drie gesprekken en een leerbaarheidstoets. In de praktijk is dit proces anders ingevuld. Sinds een aantal maanden worden de kennismaking en de uitleg van het inburgeringsproces veelal in groepsverband gedaan. Consulenten stellen groepen samen op basis van (taal)achtergrond van inburgeraars en presenteren hierin de informatie die ze anders individueel zouden overdragen: voorwaarden, leerroutes, MAP, PVT, KNM, PIP, check of mensen digivaardig zijn en nog meer. Er is een tolk aanwezig en de grootte van de groep hangt af van hoe veel mensen een bepaalde taal spreken. Na deze bijeenkomst komen mensen op een individueel gesprek voor de intake, eventueel (maar niet altijd) gevolgd door een vervolgesprek. Hierna wordt de leerbaarheidstoets afgenomen. In de tussentijd is een inburgeraar ook al aangemeld bij een taalschool die een eigen intake (inclusief toets) uitvoert. Op basis van de eigen intake, de leerbaarheidstoets en de intake van de taalschool stelt de consulent een PIP op die in een gesprek met de inburgeraar wordt vastgesteld.

De ervaringen met de groepsbijeenkomsten zijn wisselend: in potentie worden de bijeenkomsten gezien als een ideale manier om de informatie op een efficiënte manier over te brengen op de inburgeraars. Belangrijk is dat inburgeraars al wel hun uitkering en financiële ontzorging hebben geregeld, zodat zij in deze bijeenkomst kunnen focussen op de inburgering. De mogelijkheden tot kennismaking en het opbouwen van een band tussen consulent en inburgeraar in een groepsbijeenkomst zijn beperkt. Voor gezinsmigranten wordt over het algemeen geen groepsgewijze kennismaking georganiseerd, omdat zij uit veel verschillende landen komen, verschillende talen spreken en dus niet makkelijk in groepen geplaatst kunnen worden.

Het individuele gesprek dat volgt op de groepsbijeenkomst wordt gezien als de essentie van de brede intake. Hierin zien de consulenten het als hun doel om de inburgeraar zo goed mogelijk te leren kennen en dan een zo goed mogelijk aanbod doen, zowel qua leerroute als begeleiding. De insteek kan per gesprek verschillen. Bij de een gaat het langer over de kinderen, bij de andere over alfabetisering. De standaard onderwerpen die sowieso aan de orde komen zijn: welk onderwijs

heeft iemand gevolgd, lezen en schrijven, het Latijns alfabet, fietsen, werkervaring, ambities op werkgebied, digivaardigheid, sociaal netwerk in Nederland, familie/netwerk in land van herkomst, gezondheid. Consulente maken tijdens het kennismakingsgesprek duidelijk wat hun rol is: dat ze contactpersoon zijn, elkaar 3 jaar lang gaan zien en spreken en dat de inburgeraar altijd met alle vragen naar consulente mag komen zodat consulente de inburgeraar kan verwijzen naar de juiste persoon. Het creëren van vertrouwen wordt belangrijk gevonden, wat ook inhoudt dat er ruimte is voor de inburgeraar om diens verhaal te 'ventileren'. Het intakegesprek duurt gemiddeld een uur, met telefoontolk. Bij inburgeraars die meer uitleg nodig hebben of waarbij de communicatie langzaam verloopt, wordt een tweede gesprek ingepland. Hierna wordt de leerbaarheidstoets afgenomen (zie kopje leerbaarheidstoets).

De inburgeraars worden door de consulente meteen ingeschreven bij de taalschool om de wachttijd op het begin van de leerroute te verkorten. De inburgeraar doet een proefles op beide scholen en mag zelf kiezen op welke school diegene les wil krijgen. De taalschool doet parallel aan de brede intake een eigen intake en neemt daarbij een taalleerbaarheidstoets af. Iemand gaat dus al proeflessen doen tijdens de brede intake, doet een intake bij de taalschool en pas daarna wordt de brede intake van de gemeente afgesloten met een PIP. De taalschool geeft ook een advies over de leerroute, of iemand nog gealfabetiseerd moet worden etc. Dit advies wordt meegenomen in de keuze voor de leerroute.

Als binnen een gezin zowel man als vrouw taallessen volgen, dan komt het wel eens voor dat de lessen tegelijkertijd vallen. Consulente probeert er dan voor te zorgen dat het er niet op neer komt dat de vrouw dan thuisblijft bij de kinderen, maar dat het gelijkwaardig wordt verdeeld. Bijvoorbeeld door de lessen van beide ouders op verschillende dagen te plannen. Dit werkt goed tot nu toe. Uitgangspunt is sowieso om ook de vrouw te stimuleren echt de taal te leren. Het kan lastig zijn om dit goed te communiceren, maar de consulente vinden hier een weg in. Wanneer een vrouw wordt uitgenodigd voor de brede intake, kan het gebeuren dat de man meekomt en het woord voert. Wanneer een vrouw alleen wordt gesproken komt er vaak meer informatie vrij. Consulente sturen er soms dan ook op aan om de inburgeraar alleen te spreken, of ze stimuleren de vrouw om in het bijzijn van haar partner haar mening te geven en haar verhaal te vertellen. Dit doen ze bijvoorbeeld door de vrouw actief aan te kijken. De consulente ervaren hierbij een positief effect.

Als inburgeraars kinderen hebben wordt er aandacht besteed aan de behoefte aan kinderopvang en/of VVE. De consulente ervaren dat inburgeraars het vaak lastig vinden om kinderen naar de kinderopvang te brengen. Consulente benadrukken de voordelen voor het kind en voor de inburgeraar. Ze regelen een kijkochtend, waardoor de weerstand kan worden weggenomen. Vluchtelingenwerk helpt inburgeraars bij het vinden van kinderopvang.

VVE wordt geregeld via gespecialiseerde VVE toeleiders waar de consulente inburgering contact mee hebben. Ze checken of er al contact is met de inburgeraar. VVE komt altijd op huisbezoek bij inburgeraars en informeert de inburgeraars over de mogelijkheden. De Jeugdverpleegkundige GGD geeft een indicatie voor vve af. Zowel VVE-plekken als kinderopvangplekken zijn heel schaars. Het is een uitdaging om kinderen te plaatsen. VVE kan in totaal per week 14 uur, 7 uur gratis en 7 uur met een stukje eigen bijdrage. De eigen bijdrage wordt door de gemeente middels bijzondere bijstand vergoed.

Consulente letten ook op mentale en fysieke gezondheid tijdens de intake. Als er psychische problemen worden gesignaleerd bij inburgeraar kan de consulente niet heel veel doen. Consulente gaat in gesprek en geeft ruimte aan de inburgeraar om te vertellen wat er speelt. Consulente hebben contact met Dimence (psychische hulpverlening), maar kunnen niet zelf iets in gang zetten

vanuit hun rol. Dit wordt als lastig ervaren. Soms spreekt de consulent met de taalschool af om het traject *on hold* te zetten, als de inburgeraar meer tijd nodig heeft om hulpverlening te regelen. Bij fysieke gezondheidsproblemen neemt de consulent contact op met de maatschappelijk begeleider voor het aanvragen van een Wmo-voorziening.

Uitvoering leerbaarheidstoets.

De gemeente neemt de leerbaarheidstoets af in groepjes, en soms individueel, op het gemeentehuis. Meestal wordt de toets afgenomen na het eerste individuele gesprek met de consulent, soms al na een groepsbijeenkomst. In de groepsbijeenkomst (en anders individueel) wordt verteld dat de toets altijd uit 40 vragen bestaat, dat het geen taaltoets is, dat je er niet voor kan leren en dat de uitkomst niet bepalend is voor wat je wel/niet mag doen qua inburgeringstraject. Daarnaast vertellen ze heel gedetailleerd hoe de toets eruitziet. De inburgeraars krijgen dan ook een oefenlink. Ook wordt gecheckt hoe digivaardig iemand is.

Afhankelijk van de digivaardigheid van de inburgeraar wordt de toets afgenomen op een laptop met touchscreen of op een laptop met muis. De consulenten zijn zelf gecertificeerd als begeleider van de toets. Eén van de consulenten geeft aan dat het handig zou zijn als er gebruikt zou worden gemaakt van een breedbeeld laptop. Nu moeten mensen die de toets maken vaak scrollen binnen een vraag, dat kan onhandig uitpakken. Dit kan aan de apparatuur liggen of aan de instellingen van de laptops. De kiosk-modus is niet bekend bij de consulent. Er is geen tolk aanwezig bij de toets.

In het begin van het toets moment kunnen inburgeraars vragen stellen, dan proberen consulenten uitleg te geven zonder antwoorden voor te zeggen. Als een inburgeraar klaar is met de toets, checkt de consulent of alle vragen zijn beantwoord en sluit de toets af.

Er zijn geen aanpassingen gedaan in de afname van de toets of de communicatie hierover. Met name voordat de toets werd aanpast kwamen de uitkomsten vaak niet overeen met de indruk van de consulenten. Zij merken wel dat er nu andere resultaten worden behaald dan vorig jaar en dat deze meer overeenkomen met de indruk van de consulent. De uitslag van de toets wordt doorgegeven aan de inburgeraar. Dit wordt meegenomen in de keuze voor de leerroute (zie kopje keuze voor leerroute).

Keuze voor leerroute.

De keuze voor de leerroute wordt bepaald op basis van drie hoofdelementen: de informatie uit de brede intake, de leerbaarheidstoets en de intake bij de taalschool. De inschatting van de taalschool en van de consulent inburgering komen vaak overeen. Ook de uitkomst van de leerbaarheidstoets van de gemeente is vaak in lijn met het algemene beeld van de consulent. Doorgaans proberen consulenten in te zetten op de B1-route, omdat de inburgeraar vanuit daar – indien noodzakelijk - kan afschalen naar A2 of Z-route. Dus als iemand minder dan 28 punten scoort op de leerbaarheidstoets, maar wel helder is in de communicatie en cognitief vaardig lijkt, dan zijn consulenten geneigd om toch voor de B1-route te kiezen. Als iemand echt in de Z-route thuishoort, dan wordt daar wel voor gekozen. Consulenten kunnen snel inschatten wanneer dit het geval is. Het gaat vaak om oudere mensen, mensen afkomstig van het platteland, mensen met analfabetisme, mensen die geen onderwijs hebben genoten en mensen die mentale gezondheidsklachten hebben waardoor het leren van een taal moeilijk is.

In Deventer zijn naar verhouding veel deelnemers aan de Onderwijsroute. Bij jongeren wordt vaak in eerste instantie gekeken of de Onderwijsroute past. Voor de Onderwijsroute moet de leerbaarheid van de jongere hoog zijn gezien de intensiviteit van de route. Past dit niet, dan kijkt de consulent naar de B1-route. De keuze voor Onderwijsroute of B1-route wordt gemaakt op basis

van: motivatie, leeftijd, eerder onderwijs, uitkomst van de leerbaarheidstoets, taalvaardigheid, motivatie om na de inburgering ook daadwerkelijk een opleiding te volgen. De uiteindelijke beslissing of de inburgeraar de Onderwijsroute kan gaan volgen wordt gemaakt door Aventus (MBO). Zij doen een intake, waarbij de inburgeraar een toets maakt. Aventus geeft op basis hiervan aan of iemand geschikt is voor de Onderwijsroute. Bij twijfel kan een proefperiode van twee maanden worden ingesteld. Voor HBO-onderwijs zijn er nog geen vaste contracten.

Gezinsmigranten zijn volgens de consulenten over het algemeen zelfredzaam en gewend om te werken. In sommige gevallen lijkt de arbeidsmarkt in land van herkomst op die in Nederland. Sommige gezinsmigranten beginnen zelf al met werken en/of het leren van de taal voordat de consulent inburgering ze spreekt. Doordat ze een Nederlandse partner kennen ze de Nederlandse context vaak beter. Daarnaast hebben ze vaak al een A1 toelatingsexamen moeten doen in het land van herkomst. Gezinsmigranten worden nooit in de Onderwijsroute geplaatst, ze kunnen het bedrag voor deze route namelijk niet lenen bij duo. Verder beïnvloeden de kosten de keuze voor een route (B1- of Z-route) volgens de consulent niet echt. In de meeste gevallen is B1 de passende route.

De leerbaarheidstoets speelt een rol in de afweging maar wordt niet één op één overgenomen in de keuze voor een route. Met name in het begin hadden de consulenten veel inburgeraars die een advies voor Z-route uit de toets kregen, terwijl de consulenten zelf op basis van de gesprekken de indruk hadden dat de B1-route haalbaar was. Dit werd dan ook vaak bevestigd door de intake van de taalschool. Door de aanpassing van de toets is dit is nu minder het geval. De toets is nu vooral een extra onderbouwing. Voor de ene consulent is het gesprek van de brede intake belangrijker, de andere consulent hecht meer waarde aan de toets. In alle gevallen wordt de toets als waardevol gezien als één van de elementen in de afweging, maar bijna nooit doorslaggevend.

Context PIP.

Voor het PIP wordt een standaard format gebruikt dat niet afwijkt van het format in andere gemeenten. In de eerste sectie wordt beargumenteerd waarom iemand een bepaalde route kan doen, dit is het meest persoonlijke deel. Hierbij wordt de uitslag van de taaltoets van de taalschool meegenomen in combinatie met andere aanwijzingen waarom de specifieke leerroute goed past. Verder bevat het PIP vooral standaard informatie over de MAP, PVT, etc.

Als de consulent het PIP heeft opgesteld, dan wordt het PIP doorgenomen met de inburgeraar om te controleren of diegene het eens is met wat erin staat en nog steeds achter de gekozen leerroute staat. Het PIP gesprek bestaat dus vooral uit het doornemen en ondertekenen van de PIP. Ook geeft de consulent in het PIP gesprek aan dat de inburgeraar altijd contact moet opnemen als er iets aan de hand is, zodat er geen boete wordt opgelegd aan de inburgeraar. Het PIP wordt geformaliseerd direct na het gesprek. In sommige situaties wordt de PIP pas later geformaliseerd, bijvoorbeeld als de consulent weet dat iemand pas later kan starten met de inburgering (bijvoorbeeld door drukte bij taalscholen). De termijn van drie jaar begint namelijk direct te lopen.

De 10-weeken termijn van het PIP wordt vaak niet gehaald. De consulenten zijn afhankelijk van ketenpartners (taalscholen) en kunnen vaak pas vijf weken na huisvesting beginnen met de intake. Volgens één consulent kan het PIP in theorie binnen een week worden afgesloten, maar in de praktijk niet door de afhankelijkheid van andere partners.

Naast het PIP heeft de gemeente een Ontwikkelplan waarin de consulent meer persoonlijke doelen van de inburgeraar vastlegt. Dit is een dynamisch document dat in tegenstelling tot het PIP kan worden bijgesteld. Het Ontwikkelplan wordt volgens geïnterviewden niet veel gebruikt, omdat het

vooral verwarring zou veroorzaken en het leren van de taal in bijna alle gevallen de belangrijkste doelstelling voor de inburgeraar is.

Ontzorging en financiële zelfredzaamheid.

Financiële ontzorging wordt geregeld door het Budget Adviesbureau Deventer (BAD). In lijn met de wet omvat ontzorging de vijf betalingen: huur, gas, water, licht, ziektekostenverzekering. Daarnaast wordt een krediet verstrekt voor woninginrichting. Bij de meeste inburgeraars wordt de ontzorging geregeld op hetzelfde moment dat de uitkering wordt aangevraagd - nog voordat het inburgeringsproces op gang is gekomen. Op hetzelfde moment wordt ook het inrichtingskrediet aangevraagd. In de eerste maand worden de vaste lasten vaak uit dit krediet betaald, omdat de uitkering achteraf wordt uitbetaald en dus niet op tijd binnenkomt. Ook toeslagen worden niet direct ontvangen.

Bewoners van de tussenvoorziening wonen in een studio die is gestoffeerd en gemeubileerd. Ze betalen hiervoor een vast bedrag, waardoor de maatschappelijk begeleider van Vluchtelingenwerk minder papierwerk hoeft te leveren aan het BAD. Deze groep inburgeraars krijgt in principe geen krediet omdat ze in een gemeubileerde studio komen. Het BAD biedt bewoners van de tussenvoorziening de mogelijkheid om een voorschot aan te vragen op de zorg- en huurtoeslag, omdat er begrip is voor de ingewikkelde situatie van net gevestigde statushouders. Het krediet voor inrichting wordt wel aan hen verstrekt zodra zij de tussenvoorziening verlaten en naar een andere woning verhuizen.

De beginsituatie van de inburgeraar wordt door het BAD ervaren als een ingewikkelde puzzel waar pas na enkele maanden stabiliteit in optreedt. Dit is afhankelijk van hoe snel de maatschappelijke begeleider van Vluchtelingenwerk alle aanvragen heeft geregeld en alle informatie heeft aangeleverd. De rol van de maatschappelijke begeleiding hierin is zeer groot. Consulenten krijgen veel vragen van inburgeraars over de ontzorging. Veel blijft onduidelijk voor de inburgeraars. Er is een digitaal systeem waarop ze mee kunnen kijken met wat er op hun bankrekening binnenkomt en wat er betaald wordt, maar dit leidt kennelijk niet tot duidelijkheid. Vragen over de financiële ontzorging zet de consulent in de meeste gevallen door naar Vluchtelingenwerk, en soms naar het BAD.

Ontzorging duurt in principe zes maanden. In die tijd is er weinig tot geen contact tussen BAD en de inburgeraar. Als er contact is, dan gaat dit vaak via de maatschappelijk begeleider. Na zes maanden vindt een uitstroomgesprek plaats. Tijdens dit gesprek wordt gekeken of de ontzorging kan worden gestopt. In principe stromen mensen na zes maanden uit, dan worden zij gekoppeld aan een budgetcoach. Als mensen wel bij BAD willen of moeten blijven, worden er doelen opgesteld om op termijn naar financiële zelfredzaam te worden.

Voor het overgrote deel is er geen sprake van maatwerk. Alle inburgeraars worden ontzorgd zodra zij een uitkering aanvragen. Als iemand een inkomen heeft hoeft diegene niet ontzorgd te worden. Wanneer deze persoon later alsnog een uitkering aanvraagt moet het BAD inschatten of diegene moet worden ontzorgd en voor hoe lang. Dit is een lastige keuze, omdat het BAD zelf geen contact heeft met de inburgeraar.

De begeleiding naar financiële zelfredzaamheid doet Vluchtelingenwerk. Daar heeft BAD geen rol in. Het gaat om de training 'Omgaan met geld'. Na zes maanden zouden inburgeraars die training in principe moeten hebben gevolgd. In de uitstroomgesprekken van het BAD blijkt soms dat inburgeraars nog niet goed op de hoogte zijn van hun financiële zaken. Er zijn dan ook twijfels of zij daadwerkelijk de training hebben gevolgd. Vluchtelingenwerk geeft aan dat de training 'Omgaan met geld' in de meeste gemeenten na vier of vijf maanden wordt aangeboden, maar dat dit in

Deventer iets later is. Wellicht hebben veel inburgeraars daarom de training nog niet gevolgd ten tijde van het uitstroom gesprek. Bij de organisatie van deze training houdt Vluchtelingenwerk rekening met volume en de timing. Een trainingsgroep moet een minimaal aantal deelnemers hebben, dus de training kan worden gegeven zodra dit aantal is bereikt. Daarnaast is het van belang dat de inburgeraar de training op een juist moment in diens traject volgt. Er kan dus niet zomaar een groep worden gevuld. Het gevolg hiervan is wel dat de timing van de training en het tijdspad van de financiële ontzorging door het BAD uit de pas kunnen lopen.

Aanbod en start leerroutes.

De consultants vinden drie leerroutes eigenlijk te weinig. Eén van de consultants geeft aan dat er wel eens is gesproken over de route B1-light. Hiermee wordt bedoeld dat een tussenvariant tussen de B1- en de Z-route zinvol zou zijn. Deze route zou dan passen bij mensen in de B1-route die zeer waarschijnlijk het niveau niet halen en bij mensen die goed presteren in de Z-route. In beide gevallen zou het zinvol zijn om meteen in te zetten op A2 in plaats van het op- of afschalen op een later moment. Het is bovendien niet bevorderlijk voor de motivatie van de inburgeraar als diegene in een route boven het eigen niveau wordt geplaatst. Eén van de consultants toont daarmee ook kritiek op het plaatsen van inburgeraars in de B1 route, terwijl er bij voorbaat al twijfel is. Wel geeft de consultant aan dat dit soms wel een goede optie is.

Omdat inburgeraars niet altijd meteen kunnen starten met hun traject, is er sinds half november een voorinburgeringstraject opgestart. Dit traject duurt zes maanden en omvat taallessen, oriëntatieactiviteiten in Deventer en sociale activiteiten. Doel van dit traject is om mensen tijdens de wachttijd actief te houden en alvast te laten beginnen met leren en oriënteren.

Er zijn ook mogelijkheden om informeel de taal te leren. Echter, consultants merken dat netwerkpartners het lastig vinden om iemand die nog geen Nederlands spreekt te koppelen aan een taalmaatje of daar een vrijwilligersplek voor te vinden. Netwerkpartners hanteren daarin een taaleis die belemmerend werkt voor de participatie.

Begeleiding.

De begeleiding verschilt per casus. Bij sommige mensen is eenmalige uitleg voldoende, anderen hebben meer begeleiding en herhaaldelijke uitleg nodig. Consultants baseren de mate van begeleiding op de cognitieve capaciteiten van de inburgeraar. Gender, taalgroep of achtergrond hebben hier geen invloed op. Over het algemeen is de ervaring dat gezinsmigranten minder begeleiding nodig hebben. Desalniettemin verschilt ook dit per persoon.

Als een inburgeraar niet komt opdagen voor de brede intake stuurt de consultant de persoon in eerste instantie een bericht, bijvoorbeeld via WhatsApp. Als daar een reactie op komt is het afhankelijk van de reden en de houding van de inburgeraar wat de vervolgactie is. Als iemand geïnteresseerd en gemotiveerd is, en een goede reden heeft voor afwezigheid, dan is de consultant coulanter dan wanneer iemand vooral weerstand laat zien. Als iemand bewust afspraken negeert, dan ontvangt de inburgeraar eerst een aangetekende brief met een waarschuwing. Bij herhaling start het boeteprocess. Er is tot nu toe meerdere keren een waarschuwing gegeven.

De consultant inburgering is het eerste aanspreekpunt voor de inburgeraar en is verantwoordelijk voor doorverwijzing naar andere afdelingen of diensten. Er is een aantal casussen waarvoor consultants eigenlijk met WMO of afdeling jeugd om tafel moeten, maar dit gaat moeizaam omdat bijvoorbeeld een WMO-aanvraag door de maatschappelijk begeleider moet worden gedaan. Vanuit de aanvragen van een consultant kan WMO weinig regelen. De consultant rijkt dus met name vormen van ondersteuning aan en de daadwerkelijke aanvraag moet de maatschappelijk begeleider of de inburgeraar zelf doen. Het goed vormgeven en uitvoeren van dit aspect van de

regievoering kost veel tijd en investering, maar vanwege een tekort aan capaciteit is die tijd er maar beperkt. Het is nu nog zoeken naar de juiste lijnen binnen de gemeente.

Bij financiële vragen over de ontzorging en vragen over de uitkering werkt de doorverwijzing beter: consulenten inburgering weten de betrokken inkomensconsulenten en de beheerders van BAD goed te vinden. Participatie wordt benaderd vanuit inburgeringsperspectief, niet vanuit de Participatiewet. Tot A2-niveau is behaald, zijn mensen vrijgesteld van de participatieplicht in de Participatiewet.

Deel 5: analyse en conclusie

Bronnen: interview met contactpersoon, interviews met klantmanagers, eigen analyse

Het traject.

Start in het AZC: wordt niet uitgevoerd in verband met hoge caseload van consulenten. Het doel van de gemeente is dat de consulenten dit weer oppakken, zodra de caseload dit toestaat.

Brede intake: de brede intake start één tot zes weken na huisvesting in Deventer. Het bestaat uit een groepsbijeenkomst, een persoonlijk gesprek en een mogelijk vervolgesprek. De leerbaarheidstoets en de intake van de taalschool worden in deze periode ook gedaan. De onderwerpen die vanuit het wetsvoorstel moeten worden besproken: gevolgd onderwijs, werkervaring in het land van herkomst, gezondheid en gezinssituatie komen aan bod in Deventer.

Leerbaarheidstoets: de leerbaarheidstoets wordt gedurende de brede intake afgenomen. Wanneer dit precies is verschilt per casus. De toets wordt afgenomen door de consulenten zelf, zij zijn gecertificeerd. De laptops waarop de inburgeraars de toets maken werken niet altijd ideaal, dit heeft mogelijk te maken met de instellingen (touchscreen en kiosk-modus). De leerbaarheidstoets wordt meegenomen als één van de factoren bij het bepalen van de leerroute.

PIP: Het PIP wordt vastgesteld na de voorgestelde 10-wekentermijn. Het bevat alle informatie die volgens het wetsvoorstel moet worden opgenomen (leerroute, PVT, MAP, begeleiding en ondersteuning, en andere informatie over op welke wijze inburgeringsplichtige aan diens inburgering moet voldoen). Daarnaast is het wettelijk verplicht om informatie op te nemen over de relevante onderdelen van de participatiewet indien de inburgeraar bijstandsgerechtigd is. In het PIP dat wordt gebruikt door gemeente Deventer wordt vermeld dat de inburgeraar hier een aparte brief over ontvangt, ook het ontzorgen wordt hierbij genoemd.

Financiële ontzorging: wordt uitgevoerd door het BAD. Er wordt gepoogd dit volgens de wet uit te voeren (verplichting voor iedereen, verplichte betalingen etc.), dit werkt in de praktijk onbevredigend. De versoepeling volgens de Kamerbrief heeft in Deventer niet tot veranderingen geleid. Begeleiding naar financiële zelfstandigheid is uitbesteed aan Vluchtelingenwerk, er is geen

goed zicht op de effectiviteit van deze begeleiding, mede door onduidelijkheid over het moment waarop de cursus wordt gegeven.

Keuze voor en start leerroute: wordt bepaald door de gemeente, de taalschool en de inburgeraar zelf. Zwaartepunt ligt bij gemeente en taalschool. In de wet staat dat de gemeente deze keuze in samenspraak met de inburgeraar maakt, maar dat de gemeente de uiteindelijke beslissing neemt. Dit lijkt in Deventer het geval.

Begeleiding: de begeleiding verschilt per inburgeraar. Consulente hebben over het algemeen minder contactmomenten met zelfstandige inburgeraars dan met hulpbehoevende inburgeraars. Dit kan gezien worden als een vorm van maatwerk. Consulente is centraal aanspreekpunt voor inburgeraar bij de gemeente en verwijst door naar andere contactpunten waar nodig.

Mechanismen en principes.

Tijdige start wordt op dit moment niet waargemaakt. Het eerste contact met consulente vindt plaats enkele weken na vestiging in de gemeente. De tijdige start, bijvoorbeeld op het azc, wordt wel als wenselijke ambitie gezien wanneer de caseload dit toelaat. Het voorinburgeringstraject dat recent van start is gegaan, laat wel zien dat de gemeente er belang aan hecht dat inburgeraars niet inactief moeten wachten.

Snelheid is een prioriteit, maar is net als de tijdige start op dit moment niet gewaarborgd. Maatregelen zoals het groepsgewijs kennismaken leveren efficiëntie op voor de gemeente, maar leiden niet noodzakelijkerwijs tot snelheid in het proces voor statushouders. Consulente ervaren bovendien een spanning tussen snelheid en kwaliteit: soms is een extra gesprek met een inburgeraar of het wachten op de intake bij de taalschool belangrijker dan het snel afronden van de intake en PIP. Wachtijden bij de taalschool betekenen bovendien dat consulente soms wachten met het vaststellen van het PIP om de inburgeringstermijn te waarborgen.

Kwaliteit wordt vooral benadrukt in de keuze voor een passende leerroute. Consulente zien een passende route als dé essentiële voorwaarde voor een goed traject. Omdat de meeste inburgeraars nog aan het begin van hun traject staan, is het nog niet te zeggen of de keuzes inderdaad goed uitpakken.

Dualiteit komt met name tot uiting in de MAP die door de taalscholen wordt uitgevoerd en waar inburgeraars na zes maanden aan beginnen. Dit valt niet binnen de scope van ons onderzoek.

Maatwerk wordt in de wet met name gerelateerd aan het kiezen van een passende leerroute, maar kan in de praktijk breder opgevat worden. In Deventer kunnen we spreken van maatwerk in de begeleiding door de gemeente, in de zin dat er per inburgeraar wordt gekeken wat er nodig is aan gesprekken en extra ondersteuning. De consulente noemen maatwerk niet als expliciet uitgangspunt, maar zien het wel als hun taak om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de specifieke situatie van de inburgeraar.

De aanvullende prioriteiten die in de beleidsdocumenten van Deventer worden gesteld komen voor een groot deel overeen met deze mechanismen. 'Zo veel mogelijk lokaal' is een aanvullend uitgangspunt die tot uiting komt in de keuze voor lokale samenwerkingspartners zoals de taalscholen, KonnecteD en Vluchtelingenwerk. De keuze voor lokale partijen wordt nu tegen het

licht gehouden.

Regie en integraliteit.

De gemeente pakt de regierol in de zin dat de consultants het eerste aanspreekpunt voor inburgeraars zijn. Deze regierol begint in feite pas nadat de inburgeraar al enkele weken in de gemeente woont en is opgevangen door de maatschappelijke begeleiding door Vluchtelingenwerk. De consultants zijn ook verantwoordelijk voor doorverwijzingen naar andere ondersteuning of loketten, zoals Wmo, inkomen of BAD. De doorverwijzingen lopen soms lastig, doordat de lijnen nog niet duidelijk zijn vastgelegd. Dit raakt ook aan integraliteit: consultants werken enerzijds niet integraal, aangezien zij alleen over inburgering gaan. Zij doen dit echter wel vanuit een integraal perspectief en proberen problemen op andere gebieden te signalen en door te verwijzen naar de juiste ondersteuning binnen de gemeente. Het is nog zoeken hoe ver de verantwoordelijkheid van consultants hierin gaat.

De regie op de lokale keten ligt ook bij de gemeente, maar dan vooral bij contractmanagers en beleidsmedewerkers die de contacten met ingehuurde partijen onderhouden. Hierin is het een uitdaging dat het vooral de uitvoerende consultants zijn die signalen over de kwaliteit van de dienstverlening ontvangen. Zij zijn in de huidige situatie echter niet in een positie om bijvoorbeeld taalscholen of werkvoorziening aan te spreken op de kwaliteit.

Conclusies.

In de inrichting van het inburgeringsproces in Deventer zijn de uitgangspunten van de Wi2021 duidelijk als richtsnoer gehanteerd. De werkzame mechanismen uit de wet zijn vertaald naar lokale uitgangspunten die op veel vlakken overeenkomen met de wettelijke kaders. De werkinstructies die zijn uitgewerkt voor bijvoorbeeld de vroegtijdige kennismaking en de brede intake zijn volledig in lijn met de bedoelingen van de wet zoals die in de Memorie van Toelichting tot uiting komen.

De situatie in de praktijk wijkt af van dit ideaalbeeld. Door de hoge caseload, mede veroorzaakt door de hoge instroom door het openen van de tussenvoorziening, zijn de werkprocessen in de praktijk aangepast. Hierin hebben de consultants een grote rol gespeeld. Zij geven expliciet aan dat zij veel eigenaarschap voelen over het proces doordat zij het zelf mede hebben kunnen inrichten en vormgeven. Deze ontwikkeling is nog niet afgerond, er wordt nog steeds geëxperimenteerd en verder ontwikkeld. Het uitgangspunt van een lerend stelsel lijkt hierin dus zeker vorm te krijgen. Opvallende praktijken zijn in ieder geval de groepsgewijze kennismaking, de duidelijke rol van taalscholen bij de intake, en het net opgestarte voorinburgeringsaanbod.

We kunnen dan ook constateren dat de gemeente een eigen ‘kleur’ heeft gegeven aan het inburgeringsproces, mede ingegeven door praktische uitdagingen. Het resultaat is een uitvoeringsproces dat mogelijk iets ‘smaller’ is dan in de wet is beoogd: geen vroege kennismaking op AZC, groepsgewijze informatiebijeenkomsten, brede intake vooral gefocust op het kiezen van de juiste leerroute en minder op het opbouwen van een vertrouwensband.

Doelgroepen.

De consultants zien het grootste verschil in doelgroepen tussen gezinsmigranten en asielstatushouders. Dat heeft niet zozeer met de verschillen in het traject te maken, aangezien in de eerste fase nog weinig verschillen zijn. De verschillen zitten ‘m vooral in de populatie. De consultants zijn het erover eens dat het contact met gezinsmigranten in de meeste gevallen soepeler verloopt dan met asielstatushouders, wat komt door hun vaak hoger opleidingsniveau of cognitieve capaciteiten, hun betere voorbereiding door hun partner, en soms de voorbereiding door de inburgering in het buitenland. Gezinsmigranten worden bijna altijd op de B1-route

geplaatst. Consulenten geven ook aan dat zij vaak minder gesprekken nodig hebben in de brede intake met gezinsmigranten dan met asielstatushouders.

Consulenten houden rekening met genderfactoren en gendergerelateerde dynamieken in relaties van inburgeraars. Het uiteindelijke doel hierin is het gelijkwaardig laten participeren van vrouwen en mannen, en specifiek het creëren van ruimte voor vrouwen om aan hun inburgering te werken. De gendersensitiviteit van hun aanpak uit zich met name in hun gespreksvoering, waarbij de partner soms wel en soms juist niet deelneemt aan het gesprek, en in het stellen van de norm dat zowel de vrouw als de man meedoen aan inburgeringsactiviteiten. Daarnaast komen hier ook vraagstukken rondom kinderen en gezin aan de orde, waarbij consulenten aandacht hebben voor het uitleggen van de functie en meerwaarde van kinderopvang en vrouwen laten wennen aan het idee om hun kinderen naar de opvang te brengen.

Jongeren zijn geen expliciete doelgroep binnen het inburgeringsbeleid of in de uitvoering. Wel geven consulenten aan dat zij bij jongeren in principe kijken naar de mogelijkheid om de Onderwijsroute te adviseren, en als dat niet mogelijk de B1-route te verkennen. Ze proberen dus te voorkomen dat jongeren in de Z-route belanden.

Deel 6: praktische informatie

Auteurs
Gregor Walz en Merel Wasser
Respondenten
Rob Stiekema (gemeente Deventer) Gerrit Xhofleer (gemeente Deventer) Benji Lankheet (gemeente Deventer) Lambert Manden (gemeente Deventer) Cindy Obbink (gemeente Deventer) Geeta Vrede (gemeente Deventer) Saïmah Wilson (gemeente Deventer) Lammert Woudstra (gemeente Deventer) Lotte Bekker (Vluchtelingenwerk) Anja Schuttrups (Vluchtelingenwerk) Linda Hagenauw (TopTaal)
Schriftelijke bronnen
<u>Aangeleverde interne documenten</u> <ul style="list-style-type: none"> • 607-0006 Wet inburgering praatplaat • Brede intake • Kennismaking statushouder • Klantreis statushouders 20-12 • Klantreis statushouders incl. Handhaving • Productenboek consulent inburgering <u>Openbare documenten</u> <ul style="list-style-type: none"> • Notitie inrichtingskeuzes • Raadsmededeling juni 2022 • Uitvoeringskader implementatie nieuwe wet inburgering

Inburgeren in Deventer

Evaluatie en herijking | maart 2024

Definitieve versie, 4 april 2024

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	4
1.1	Eerste evaluatie.....	4
1.2	Samenvatting	4
1.3	Leeswijzer.....	5
2.	De evaluatie	6
2.1	Doelstellingen en prestaties	6
2.2	Uitgangspunten en inrichtingskeuzes.....	7
2.3	Evaluatie 'Ondertussen' groep en oud inburgeraars	11
2.4	Conclusies evaluatie	12
3.	Herdefiniëring inrichtingskeuzes	13
3.1	Vroege en goede start.....	13
3.2	Maatwerk & Dualiteit	16
3.3	Goede randvoorwaarden.....	18
3.4	Nazorg: een extra zetje	19
3.5	Informereren, communiceren en monitoren	20
3.6	Conclusies en advies	20
4.	Financiële vertaling	22
4.1	Financiële vertaling voorkeursscenario	22
4.2	Extra financiering.....	22
4.3	Conclusies en onderbouwing	23
4.4	Alternatief financieel scenario	23
5.	Bijlage	24
5.1	Adviezen uit enquête en gesprekken	24
5.2	Begrippen en definities.....	26
5.3	Bronnen en bijeenkomsten.....	27
5.4	Factsheet inburgering.....	28

1. Inleiding

Inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk laten meedoen in Nederland. En hen zo snel mogelijk werk laten vinden. Dat is in het kort het doel van de wet inburgering 2021 (hierna: Wi2021). Om dat te bereiken is het nieuwe inburgeringsstelsel gestoeld op vijf beleidsprincipes: tijdigheid, snelheid, dualiteit, kwaliteit en maatwerk. Met tijdigheid wordt bedoeld dat een inburgeraar snel kan starten met zijn of haar inburgering en participatie; snelheid verwijst naar hoe snel de inburgeraar aan zijn inburgeringsplicht kan voldoen. De combinatie van de taal leren met werken of participeren wordt gevat in het principe van dualiteit. Tot slot is het stelsel gebouwd op kwaliteit van het onderwijs, de ondersteuning en het leveren van passende dienstverlening (maatwerk).

De Wi2021 is nu twee jaar van kracht. De wet heeft zich in alle gemeenten moeten bewijzen in een complexe tijd, waarbij knelpunten buiten het inburgeringsstelsel een stevige uitwerking op het stelsel hebben. Denk hierbij aan de arbeidsmarktkrapte, de verhoogde instroom en het realiseren van extra opvanglocaties voor asielzoekers.

De situatie in onze gemeente is niet anders. In de afgelopen periode was het aantal inburgeraars veel hoger dan geraamd, is de tussenvoorziening aan de Spanjaardsdijk een uitdaging, en is het voor de gemeenten en partners in de uitvoering een uitdaging om voldoende personeel te vinden. De uitvoering – zowel intern als extern – opereert daardoor onder steeds grotere spanning, waarbij de kwaliteit in dienstverlening onder druk staat en processen niet altijd binnen de gestelde termijnen worden afgerond.

1.1 Eerste evaluatie

Voor de start heeft het college de inrichtingskeuze gemaakt voor de wijze waarop de gemeente Deventer de nieuwe wet gaat uitvoeren. Toen is afgesproken de eerste periode van de uitvoering van de Wi2021 te evalueren. Uitgangspunt is dat we hierbij vooral nagaan of de voorgestelde dienstverlening in het plan 'Inrichtingskeuzes als gevolg van de Wet inburgering 2021' uitvoerbaar is en ook of dit wenselijk is voor 2024 en verder. De evaluatie is ook nodig vanwege de extra middelen die we inzetten voor de uitvoering van de wet. De vraag ligt voor of we die aanvullende inzet voldoet en of we die structureel willen maken.

We noemen dit de eerste evaluatie, omdat de komende jaren nieuwe evaluatiemomenten nodig zijn. Na krap twee jaar is er nog geen (ruime) ervaring met alle aspecten van inburgering, omdat er drie jaar staat voor een inburgeringstraject. In deze eerste evaluatie ligt de focus vooral op de start. Het bestrijkt dus de periode van kennismaking met de inburgeraar tot en met de eerste maanden van de leerroute. Over de kwaliteit van de leerroutes en de afronding van het inburgeringstraject kunnen we nu nog geen uitspraken doen. Die balans maken begin 2025 op, mede op basis van een reflectie op regionaal niveau. (De aanbesteding voor de huidige contracten is met meerdere Stedendriehoek-gemeenten gedaan). Dan ligt de keuze voor of er een nieuwe aanbesteding moet komen van de leerroutes, of een verlenging van de huidige contracten met de taalaanbieders.

1.2 Samenvatting

De nieuwe wet inburgering heeft gemeenten een centrale rol gegeven bij het begeleiden van statushouders en gezinsmigranten in hun inburgering. Dat was nodig omdat inburgering en arbeidsparticipatie onder de oude wet onvoldoende van de grond kwam. Na (bijna) twee jaar uitvoering van de nieuwe wet inburgering in Deventer is er goed inzicht gekregen in wat goed gaat en wat beter kan. Daarbij is het ook goed te realiseren dat twee jaar nog een beperkte periode is. Veel inburgeringstrajecten duren immers drie jaar.

Samen met o.m. de betrokken professionals en partijen is in deze evaluatie teruggekeken naar de dienstverlening en de samenwerking binnen de keten. Hieruit is naar voren gekomen dat er in de gemeente Deventer bij alle partners grote betrokkenheid is met de doelgroep. De onderlinge samenwerking op casusniveau is over het algemeen goed. Er was tijd om te wennen aan de praktijk en oplossingen te zoeken voor de nieuwe vraagstukken die zich voordeden. Er worden ook kansen voor verbeteringen gezien. Soms staat door onbekendheid met de inrichting van de uitvoeringsketen en door onderbezetting de samenwerking onder druk. Dat kan ertoe leiden dat de focus van partijen (zowel intern als extern) meer dan wenselijk naar binnen is gericht.

De vraag is daarom hoe we ruimte creëren om het nieuwe stelsel uit te voeren volgens de oorspronkelijke doelstelling en inrichtingskeuzes.

De opbrengst van de evaluatie is vertaald naar de volgende vijf actielijnen. Daarbij is de hele klantreis van statushouders en gezinsmigranten doorlopen.

1. Zet in op een vroege en goede start;
2. Maak meer ruimte voor maatwerk: zowel in leerroutes als in de combinatie met werk;
3. Versterk de randvoorwaarden voor succesvolle inburgering;
4. Organiseer goede nazorg: is er nog een 'laatste zetje' nodig na afronding van de inburgering;
5. Faciliteer in goede communicatie, informatievoorziening en monitoring.

1.3 Leeswijzer

Dit document bevat de opbrengst van de eerste evaluatie (H2). Er wordt ingegaan op de doelstellingen en prestaties, de invulling van de uitgangspunten en inrichtingskeuzes, de dienstverlening aan inburgeraars die onder de oude wet vallen, en overkoepelende boodschappen die naar voren zijn gekomen. Het geheel van de evaluatie leidt tot een herdefiniëring van de oorspronkelijke inrichtingskeuzes (H3), waar mogelijk uitgesplitst in verschillende scenario's. Het voorkeurscenario is financieel vertaald ten behoeve van de begroting 2025 e.v. (H4).

2. De evaluatie

2.1 Doelstellingen en prestaties

De gemeente Deventer heeft de doelstelling van de wet inburgering overgenomen, namelijk:

"Inburgeringsplichtigen leren zo snel mogelijk de Nederlandse taal op het voor hen hoogst haalbare niveau en gaan volwaardig aan de Nederlandse samenleving deelnemen, bij voorkeur door middel van betaald werk."

In 2023¹ hoorden daar de volgende prestaties bij, zoals opgenomen is in de begroting.

- De gemeente heeft de regie over het inburgeringsproces van naar verwachting 150 nieuwe statushouders (vanaf de koppeling van deze persoon aan de gemeente) en 30 nieuwe gezinsmigranten die in de gemeente gevestigd zijn.
- 60% van de statushouders volgt de B1-route (taal- en vrijwilligerswerk), 10% volgt de onderwijsroute en 30% volgt de zelfredzaamheidsroute.

In 2022 ging het over de volgende prestaties.

- De gemeente heeft de regie over het inburgeringsproces van 75 statushouders (vanaf de koppeling van deze persoon aan de gemeente) en 25 gezinsmigranten die in de gemeente gevestigd zijn .
- 60% van de statushouders volgt de B1-route, 10% volgt de onderwijsroute en 30% volgt de zelfredzaamheidsroute.
- 70% van alle statushouders participeert (d.m.v. maatschappelijke activiteiten, vrijwilligerswerk of een werkervaringsplaats) gedurende de inburgering.

Stand van zaken

In 2022 zijn er 84 nieuwe statushouders, die vallen onder de nieuwe wet inburgering, gestart met hun inburgering onder de regie van de gemeente. In 2023 ging dit om 132 nieuwe statushouders, en hadden de consulenten inburgering dus in totaal de regie over 216 statushouders. Dit is in lijn met de prestaties uit de begroting. Het aantal gezinsmigranten dat zich heeft gemeld wijkt wel iets af van de gestelde prestaties. Er zijn 36 gezinsmigranten die zich in 2022 gemeld hebben voor een intake bij de consulent inburgering en 15 gezinsmigranten in 2023. Voor wat betreft de statushouders die nog vallen onder de vorige inburgeringswet, ook wel 'oude-wetters', zijn de consulenten inburgering in 2022 gestart met de begeleiding van in totaal 30 nieuwe statushouders en 5 in 2023.

De begeleiding van oude wetters is geen wettelijke taak onder de Wi2021. Het rijk heeft in de aanloop van het nieuwe stelsel middelen beschikbaar gesteld aan gemeenten voor de ondersteuning en begeleiding van deze groep inburgeringsplichtigen.

Per saldo is er regie op het inburgeringsproces van 302 statushouders ten opzichte van de verwachte 280. De wachtlijst van 118 inburgeraars is hierin nog niet meegenomen.

Met betrekking tot de verdeling van de statushouders in de verschillende leerroutes is er een afwijking te zien tussen de prognose, die is opgenomen in de prestaties, en de werkelijke verdeling. Er zijn meer statushouders die de B1-route of onderwijsroute volgen dan verwacht, en minder statushouders die de Z-route volgen.

Als gemeente hebben wij geen invloed op de omvang van de groep inburgeringsplichtigen. Het aantal statushouders is een afgeleide van onze taakstelling huisvesting. Alle statushouders van 18 jaar of ouder die in onze gemeente komen wonen zijn inburgeringsplichtig. Het aantal inburgeringsplichtige gezinsmigranten is minder goed ter voorspellen.

Op de samenstelling van de groep inburgeringsplichtigen hebben wij als gemeente ook weinig geen invloed. Dat betekent dat wij niet kunnen sturen op welke leerroute mensen gaan volgen, behalve dat wij inzetten op het behalen van een zo hoog mogelijk taalniveau.

¹ In de begroting 2024 is aan de doelstelling inburgering de volgende prestatie toegevoegd: 'Alle statushouders starten binnen 4 weken na huisvesting met een activiteit gericht op deelname aan de samenleving'.

2.2 Uitgangspunten en inrichtingskeuzes

Sinds de start van de nieuwe wet inburgering gelden acht uitgangspunten en inrichtingskeuzes². Op 16 maart 2021 heeft het college van burgemeester en wethouders het uitvoeringskader³ met de lokale uitgangspunten vastgesteld. Hieronder is per onderdeel het oorspronkelijke uitgangspunt opgenomen en is beschreven wat de stand van zaken is.

A. Vroegtijdig contact en snelheid

Het uitvoeringskader spreekt van 'Investeren in het contact'. De gemeente legt vroegtijdig contact met een nieuwkomer die gekoppeld is aan de gemeente, al voor de huisvesting. In het belang van de nieuwkomer wordt zorggedragen voor een warme overdracht tussen COA en gemeente. Er wordt geïnvesteerd in het contact met en kennis over de nieuwkomer zodat een goede inschatting van de mogelijkheden gemaakt wordt. De kennis over de nieuwkomer wordt verkregen o.a. in een uitgebreide brede intake en vastgelegd in het Plan Inburgering en Participatie (PIP), in de vorm van een beschikking. Aansluitend wordt er een passende leerroute aangeboden. Het inburgeringstraject leidt tot optimale participatie van een nieuwkomer in de Deventer samenleving.

Stand van zaken

Aanvankelijk is de gemeente Deventer in de uitvoering van de wet gericht geweest op vroegtijdig contact, met een kennismakingsgesprek aan de start van de brede intake en een snelle doorlooptijd tussen de brede intake en leerroute. Met de verdere groei van het aantal inburgeringsplichtigen is dit uiteindelijk niet goed mogelijk geweest door te weinig capaciteit. Op 1 januari 2024 was er een wachtlijst van 118 inburgeraars (zowel statushouders als gezinsmigranten). Maatregelen, zoals het groepsgewijs informeren, leveren efficiëntie op voor de gemeente, maar leiden niet noodzakelijkerwijs tot snelheid in het proces voor statushouders. Consulente ervaren bovendien een spanning tussen snelheid en kwaliteit. Soms is een extra gesprek met een inburgeraar of het wachten op de intake bij de taalschool belangrijker dan het snel afronden van de intake en PIP. Ook bleek dat een vroege brede intake niet altijd aansluitend gevolgd kon worden met het starten van de leerroute door wachttijden bij de taalschool, vooral veroorzaakt door krapte op de arbeidsmarkt voor Nt2-docenten.

B. Begeleiding op maat

De enige manier om met succes nieuwkomers te begeleiden, is via een aanbod op maat en om de nieuwkomers op de juiste momenten te ontzorgen:

- uit de drie leerroutes wordt de meest passende route gekozen, maar ook binnen de leerroute is er aandacht voor de individuele situatie. De ene persoon leert sneller dan de ander of heeft andere ondersteuning nodig om een route te doorlopen;
- de maatschappelijke begeleiding bestaat uit begeleiding bij de huisvesting, praktische zaken en het geven van voorlichting. De ene nieuwkomer heeft meer of langer begeleiding nodig dan de ander om daadwerkelijk te komen tot zelfredzaamheid;
- financieel ontzorgen is wettelijk het eerste half jaar verplicht. Wij kiezen ervoor om de mogelijkheid te bieden om hier, afhankelijk van de behoefte van de nieuwkomer, op vrijwillige basis een (afgebakend) vervolg aan te geven.

Stand van zaken leerroutes

Er is de afgelopen periode veel ervaring opgedaan met de leerroutes in het nieuwe stelsel. Daarbij stond de doelstelling voorop dat inburgeringsplichtigen zo snel mogelijk de Nederlandse taal leren op het voor hen hoogst haalbare niveau. Dat betekent dat in de brede intake heel zorgvuldig is gekeken naar de achtergronden en mogelijkheden van de inburgeraar. Dat heeft ertoe geleid dat meer deelnemers dan verwacht met de B1- en Onderwijsroute zijn gestart. Het aantal deelnemers aan de Z-route bleef lange tijd achter bij de ramingen. Dat het aandeel van de deelnemers dat een B1- of Onderwijsroute doet hoger is dan geraamd is positief. Deze groepen hebben een beter perspectief op financiële zelfredzaamheid (door werk of eerst een vervolgopleiding).

² Zie: Raadsmededeling *Nieuwe Wet inburgering Inrichtingskeuzes als gevolg van de Wet inburgering 2021*, nr. 2021-002581, B en W-besluit d.d.: 12-10-2021.

³ Zie: Raadsmededeling *Uitvoeringskader - Nieuwe Wet inburgering*, nr. 2021-000586, B en W-besluit d.d.: 16-30-2021.

Voor een aantal groepen geldt dat een traject op maat nog niet goed mogelijk is. Het gaat dan vooral om jongeren die een B1- of Z-route moeten volgen. Ook de combinatie van werken en het volgen van een B1- of Z-route kan beter gefaciliteerd worden. Hierbij lopen we tegen grenzen aan van de gecontracteerde taalscholen. Het is nu bijvoorbeeld nog niet mogelijk om meer te variëren in de intensiteit van het programma en gebruik te maken van lessen in avonden of weekenden. Ook is er frictie tussen de mogelijkheid van doorlopende instroom in de leerroutes en de mogelijkheid van maatwerk.

Een ander aandachtspunt is verzuim en de afstemming daarover tussen taalaanbieder en consulent inburgering. In de voorbije periode is het regelmatig voorgekomen dat veelvuldig verzuim pas laat wordt doorgegeven aan de consulenten inburgering. Dit staat goede regievoering in de weg. Mogelijkheden voor verbeteringen op dit vlak worden doorlopend besproken met de aanbieders en de afspraken worden waar nodig aangescherpt.

Stand van zaken maatschappelijke begeleiding (MB)

Vluchtelingenwerk heeft de slag kunnen maken naar een nieuwe rol in de uitvoering van de nieuwe wet. Daarbij verloopt de koppeling van woningen aan statushouders naar tevredenheid. In 2023 ging het om 202 koppelingen, waar er 184 waren begroot. De maatschappelijk begeleider ondersteunt de statushouder bij het bezichtigen van de woning, het sluiten van het huurcontract, het aanvragen van de uitkering en diverse regelzaken (zoals het aanvragen van toeslagen). In het 2023 voerde Vluchtelingenwerk 153 trajecten nieuwe trajecten maatschappelijke begeleiding uit. Er waren voor dat jaar 110 geraamd.

Maatschappelijke begeleiding wordt meestal door vrijwilligers uitgevoerd. We merken dat de kwaliteit van de inzet varieert door de wisselende mate van ervaring en beschikbaarheid per begeleider. Ook is er veel verloop. Dat betekent dat niet alle statushouder(gezinnen) op voldoende begeleiding kunnen rekenen. Dat zorgt ervoor dat er veel vragen terechtkomen bij de consulenten inburgering, bijvoorbeeld als in een later stadium blijkt dat zaken niet goed geregeld zijn. Daarnaast klinkt vanuit de woningcorporaties de wens voor meer woonbegeleiding. Hoe kunnen we statushouders beter begeleiden bij de start in hun nieuwe woning? Denk daarbij kennismaking met burens, huisregels, et cetera.

Stand van zaken financieel ontzorgen (FO)

Als statushouders een woning krijgen, vragen zij een uitkering aan en ontvangen zij een inrichtingskrediet. De eerste zes maanden voert BAD een aangepast budgetbeheer uit. In 2023 heeft BAD 87 statushouders de reguliere zes maanden financieel ontzorgd. Bij 24 was er (aansluitend) sprake van een maand budgetbeheer, bij 7 statushouders was dat twee maanden en bij 1 liep het budgetbeheer 3 maanden door.

Bij reguliere huisvesting loopt het proces van financieel ontzorgen in de regel goed en zijn de afspraken over de samenwerking tussen maatschappelijke begeleiding, de inkomensconsulent en de budgetbeheerder duidelijk. Tijdens het financieel ontzorgen ervaren de statushouder en de maatschappelijk begeleider som een gebrek aan inzicht in de betalingen en inhoudingen. Dit vraagt om meer en doorlopende afstemming tussen BAD en Vluchtelingewerk over de werkwijze.

Voor de groep die in de tussenvoorziening woont, loopt het financieel ontzorgen nog niet goed, vooral als het gaat om bewoners die tussentijds instromen omdat er een woning vrij komt in de tussenvoorziening. De reden daarvoor ligt onder meer in het feit dat deze groep nog geen inrichtingskrediet ontvangt. Financieel ontzorgen is meer op zijn plaats na verhuizing naar een reguliere woning.

Om financieel ontzorgen goed af te kunnen sluiten is het van belang dat gedurende die periode de statushouder de training omgaan met geld volgt. We hebben vastgesteld dat de meeste statushouders die training te laat hebben gekregen. Of de inburgeringsplichtige statushouder meteen adequate financiële begeleiding heeft gehad, is niet altijd zeker. Aan het einde van de standaard 6 maanden financieel ontzorgen wordt niet altijd advies uitgebracht over de noodzaak voor verlengd budgetbeheer. Daarmee is er onduidelijkheid over de effectiviteit over de bijhorende coaching. Inmiddels heeft Vluchtelingewerk wel stappen gezet om de training omgaan met geld meteen na huisvesting aan te bieden.

C. Eén aanspreekpunt (regievoering door gemeenten)

Inburgeraars hebben met verschillende organisaties en regelingen te maken, zoals de inburgeringsplicht, een participatie- of werkplek, maatschappelijke ondersteuning en eventueel schuldhelpverlening of de inzet van jeugdhulp. Het gaat vaak om een veelheid aan partijen die betrokken zijn. Voor een nieuwkomer is het belangrijk om één aanspreekpunt te hebben voor alle onderdelen van het inburgeringstraject. Dit aanspreekpunt, de consulent inburgering, draagt zorg voor afstemming tussen de betreffende organisaties en regelingen.

Stand van zaken

Deze taak is belegd bij de consulent inburgering. Zij ervaren dat de invulling van regie regelmatig breder is dan alleen het inburgeringstraject. Daarom vraagt deze rol veel tijd. Een inburgeraar loopt tijdens het traject tegen verschillende uitdagingen, drempels en belemmeringen aan in een land waarin hij niet bekend is. Om de inburgering goed te laten verlopen, is het van belang ondersteuning te bieden op diverse gebieden. Het betrekken van de juiste collega's of externe partijen kost veel tijd en inspanning. Dat leidt tot ook tot de vraag tot hoever de regierol van de consulent inburgering reikt. Gaat het primair over de regie op het inburgeringsproces, of is die rol breder? De regierol staat ook onder druk omdat consulenten door de hoge caseload niet alle vier voortgangsgesprekken per jaar uitvoeren. In de praktijk zijn het er hooguit twee.

We zien dat onze partners in de uitvoering van de wet ook de gevolgen merken van een groter aantal inburgeraars enerzijds en krapte op de arbeidsmarkt en 'vrijwilligersmarkt' anderzijds. Zaken waar onze ketenpartners onvoldoende aan toe komen, belanden op het bordje van onze consulenten inburgering. Alles bij elkaar leidt dat ertoe dat de kwaliteit van regievoering onder de druk staat en dat nieuwe inburgeringsplichtigen op een wachtlijst komen.

D. Integrale afstemming

De verschillende (nieuwe) taken waar de gemeente verantwoordelijk voor is, voor wat betreft inburgering, worden op elkaar afgestemd en als een integraal pakket aangeboden aan de inburgeraar. Dit pakket bestaat onder andere uit voortgangsgesprekken met de consulent inburgering, maatschappelijke begeleiding, financiële educatie, ruimte voor zorg (bijv. traumaverwerking), taalonderwijs en participatie of werk. De verschillende onderdelen worden op het meest passende moment en in onderlinge afstemming aangeboden. Hierdoor versterken ze elkaar.

Stand van zaken

De afgelopen periode is er ervaring opgedaan met de uitvoering van de verschillende onderdelen, en is gebleken dat de betrokken partijen elkaar weten te vinden in de uitvoering. Desalniettemin zijn er kansen om vanuit een samenwerking het versterkende effect tussen de onderdelen uit te breiden. Dit begint met kennis over ieders verantwoordelijkheden, periodiek in een breed gezelschap bij elkaar komen en met elkaar de dienstverlening verder te ontwikkelen. Hierdoor wordt het meer gezien als een gezamenlijke opgave. Bijvoorbeeld door de kennis van KonnecteD te benutten voor de invulling van de MAP of door hen vragen de eindadviezen van de MAP te toetsen op haalbaarheid.

Verder krijgen we terug dat het totale pakket aan onderdelen voor een deel van de inburgeraars als erg intensief wordt ervaren. Cursisten uit de Z-route moeten naast het taalonderwijs veel uren participeren. En een groot deel van de cursisten in de B1-route heeft veelal een baan naast het taalonderwijs. Om motivatie te stimuleren en verzuim te voorkomen is het extra van belang om hier aandacht voor te hebben, tijdig te communiceren over verwachtingen, en het aanbod aantrekkelijk en waardevol te maken.

E. Duale trajecten, parallel de taal leren en participeren

Inburgeraars wordt een duaal traject aangeboden waarin zij parallel de taal leren en gaan participeren. Ondersteunend hierin kunnen taalmaatjes zijn of specifieke aandacht voor taal op de werkvloer. Inburgeraars die de Nederlandse taal in een maatschappelijke context toepassen, zullen de taal immers sneller leren. En doordat deze nieuwkomers al vanaf het begin maatschappelijk actief zijn, hebben ze een grotere kans om een betaalde baan te krijgen.

Stand van zaken

De afgelopen periode zijn de eerste ervaringen opgedaan met het aanbieden van verschillende participatiemogelijkheden aan statushouders naast hun taalonderwijs, zoals de MAP en participatieactiviteiten voor cursisten uit de Z-route. Specifiek voor cursisten uit de B1 route is er de mogelijkheid om bij KonnecteD

een Taal & Werk traject te volgen. Dit wordt aangeboden, ondanks het geen deel uitmaakt van de inburgeringseisen. Het is een mooi voorbeeld van een versterking tussen taal en participatie. Cursisten krijgen onder andere les in vaktaal en taalcoaching op de werkvloer.

Waar we tijdens de inrichting van het inburgeringsstelsel uit zijn gegaan van een duidelijk onderscheid tussen cursisten in de Z-route en cursisten in de B1-route, is de praktijk weerbarstiger en sluit het aanbod aan participatie niet altijd aan op de mogelijkheden en wensen van de cursist. Er zijn veel ideeën om het aanbod de komende periode te verbreden, mits er voldoende volume voor is. Denk hierbij aan de MAP specifiek voor gezinsmigranten of cursisten met een baan, een participatietraject bij KonnecteD voor ambitieuze cursisten uit de Z-route, matching naar werk bij direct bemiddelbare cursisten, een traject bij MindSpring voor psychisch kwetsbare cursisten uit de B1-route, en een specifiek traject voor jongeren die praktijkonderwijs hebben gevolgd.

Ondanks dat er een breed aanbod is en veel mensen bereid zijn om statushouders te helpen, is voor de Z-route een herijking van het participatie aanbod in het geheel wenselijk. Het is de vraag of en hoe ketenpartners of andere partijen in onze stad hier meer in kunnen coördineren. Deventer Doet en de Meedoen balie van COA hebben hier meer ervaring mee.

F. Zo veel mogelijk lokaal (zoveel mogelijk door met de oude ketenpartners)

We bieden het inburgeringstraject zoveel mogelijk lokaal aan. Dat is voor nieuwkomers het meest laagdrempelig. Het maakt het gemakkelijker om de statushouders in beeld te hebben, hen ondersteuning op maat te bieden en de voortgang te monitoren. Een zo veel mogelijk lokale uitvoering faciliteert ook de samenwerking tussen de betrokken professionals en het bieden van een op elkaar afgestemd traject. Alleen de taalcomponent van de leerroutes B1 en Z en de modules Kennis van de Nederlandse Maatschappij en Arbeidsmarkt en Participatie worden regionaal ingekocht. In het programma van eisen van de aanbesteding van deze leerroutes zijn Deventer specifieke eisen opgenomen waaronder voor beide leerroutes een leslocatie in Deventer.

Stand van zaken

Alle leerroutes worden in Deventer aangeboden, met uitzondering van de Hbo/Wo variant van de onderwijsroute. De kleine groep die daarvan gebruik maakt, reist naar Zwolle, Arnhem of Enschede. Lokale maatschappelijke partijen die zich al een langere tijd richten op participatie en/of ondersteuning aan statushouders, ook wel de Z-routepartners, hebben hun rol gepakt in het nieuwe uitvoeringskader. Een deel van hen is door de lage instroom in de Z-route nog niet gestart met het bieden van dienstverlening. Evengoed is hun aanbod ook interessant voor deelnemers aan de andere leerroutes. In de voorbije periode hebben zich ook nieuwe lokale initiatieven gemeld. Er is voor gekozen om met enkele van hen pilots te starten. Denk hierbij aan de pilots voor statushouders van Matz Social en het voorinburgeringsaanbod 'Iedereen aan wal'.

G. Uitvoering door professionals en vrijwilligers

Professionals en vrijwilligers leveren elk een eigen bijdrage aan het inburgeren. De inburgeraar is gebaat bij professionaliteit en continuïteit in de begeleiding. Tegelijkertijd is volledig professionaliseren van de inburgeringstrajecten niet reëel vanwege de hoge begeleidingsintensiteit die vaak nodig is. Onderdeel van het voorbereidingstraject is het maken van onderscheid tussen de vraagstukken waar professionele ondersteuning bij gewenst is en wat door vrijwilligers geboden kan worden.

Stand van zaken

We hebben ervoor gekozen om het taalonderwijs binnen de leerroutes uit te laten voeren door professionals, al dan niet ondersteund door vrijwilligers, gezien het belang van het voldoen aan de hoge inburgeringseisen. De maatschappelijke begeleiding en het participatietraject van de Z-route wordt voornamelijk ingevuld door vrijwilligers bij organisatie die in het verleden ook al ervaringen hiermee hebben opgedaan. Het meeste hiervan loopt goed, ook al vraagt het aangepaste verwachtingen en soms een andere aansturing of aanvullende inzet door ervaren vrijwilligers of professionals.

In de enquête en gespreksrondes van deze evaluatie is naar voren gekomen dat het financieel ontzorgen nog niet altijd goed loopt op dit gebied. Er is gekozen om de administratieve en financiële ondersteuning, en de monitoring van de financiële vaardigheden de eerste maanden uit te laten voeren door de maatschappelijke begeleiders. Vanwege de verschillen in ervaringen, affiniteit en beschikbaarheid per

vrijwilliger, wisselt ook de kwaliteit van deze ondersteuning. Dit roept de vraag op of dit wenselijk is gezien de belangrijkheid van financiële zelfredzaamheid en in hoeverre er meer verwacht mag worden van vrijwilligers.

H. Wederzijdse inspanning en verantwoordelijkheid

Het inburgeringstraject is geen vrijblijvend traject. De gemeente heeft de verplichting om bij te dragen aan het inburgeringsproces van de statushouder of gezinsmigrant. De inburgeraar moet op zijn/haar beurt veel inspanningen leveren om uiteindelijk te voldoen aan de inburgeringsplicht. Het is van groot belang dat het uiteindelijke doel, om de taal te beheersen en aan het werk te zijn of vrijwilligerswerk te doen, gehaald wordt en dat zowel de gemeente als de inburgeraar zijn/ haar verantwoordelijkheid daarin neemt.

Stand van zaken

In de brede intake is er veel aandacht voor de rechten en plichten van de inburgeraar. Het is tot nu maar zelden nodig geweest om een boete of maatregel op te leggen. In de regel kunnen consulenten op basis van de rapportages van de taalscholen de voortgang goed volgen. De afspraken met de taalscholen over signaleren van verzuim zijn aangescherpt.

Er zijn wel belemmerende factoren waardoor dit uitgangspunt onder druk staat. Door het gebrek aan kinderopvangplaatsen is het bijvoorbeeld voor een deel van de inburgeraars niet altijd mogelijk om volledig te starten met hun inburgering. Ook beschikken zij vaak niet over een netwerk om alternatieve vormen van opvang te organiseren. Daarnaast zien we op dit thema samenhang met de mate waarin het aanbod aansluit op de behoeften en belevingswereld van de inburgeraar. Denk hier bijvoorbeeld aan jongere statushouders die liever naar school zouden gaan. Tot slot is het ook van belang oog te hebben voor psychische problematiek bij inburgeraars.

2.3 Evaluatie 'Ondertussen' groep en oud inburgeraars

Inburgering gestart na 1 februari 2022

Alle inburgeraars die op of na 1 januari 2022 aan Deventer zijn gekoppeld, vallen onder het nieuwe inburgeringsstelsel en de daarmee gepaarde dienstverlening zoals omschreven in de nota "inrichtingskeuzes inburgering". De inburgeraars die al wel eerder gekoppeld waren aan Deventer maar pas zijn gestart met de inburgering na 1 februari 2022, zijn in eerste instantie gelijkgetrokken met de dienstverlening voor inburgeraars die onder de nieuwe wet vallen. Bij de inrichtingskeuzes is ervoor gekozen deze inwoners ook aandacht te geven, om te stimuleren dat ze gaan participeren en te voorkomen dat er langdurig gebruik gemaakt wordt van een uitkering. Toen de druk op de consulenten toenam, door verhoogde instroom van statushouders, hebben deze inburgeraars uiteindelijk toch minder prioriteit gekregen. Hier kon men voor kiezen omdat de dienstverlening voor deze inwoners niet wettelijk verplicht is. Voor degenen met enig taalniveau en arbeidsperspectief is toen wel dienstverlening vanuit KonnecteD ingezet.

Inburgering gestart voor 1 februari 2022

Ongeveer 340 inburgeraars zijn vóór 1 februari 2022 gestart met de inburgering en waren hier nog mee bezig toen de nieuwe wet in ging. Zij ontvangen, net als de groep oud inburgeraars die inmiddels klaar zijn met inburgering, dienstverlening zoals vastgesteld in het beleidskader 'inzet op maat'. Dit bestaat ofwel uit dienstverlening vanuit KonnecteD, of vanuit het team Inkomensondersteuning.

KonnecteD merkt in de dienstverlening aan hen dat een parttimebaan naast inburgering lastig te vinden is, waardoor inburgeraars sneller op werkervaringsplekken komen terwijl betaald werk wel haalbaar zou zijn. Daarnaast is opgevallen dat veel inburgeraars het spannend vinden om de stap naar werk te zetten. Er is onzekerheid over de taalbeheersing en consequenties voor hun financiële situatie. KonnecteD heeft hier aandacht voor en schakelt zo nodig een tolk in om hierover meer diepgaandere gesprekken te voeren om de statushouder vertrouwen te kunnen geven.

Voor inburgeraars met een psychische kwetsbaarheid is 'Mind-Spring' ingezet, een methode gericht op het verbeteren van de mentale gezondheid en de psychosociale vaardigheden van vluchtelingen. Daarnaast is een pilot gedaan met Base to Work waarin inburgeraars zijn begeleid naar het vinden van een betaalde baan. Van de groep van 8 zijn in totaal 5 deelnemers aan het werk gegaan. Uit de pilot bleek dat uitdagingen het meeste zitten in taal en (werk)cultuur. Er wordt nog beoordeeld of deze pilot een vervolg krijgt.

Uit de pilot “taalroute naar werk” door Matz Social komt een vergelijkbaar beeld. Taalproblemen hebben een belemmerende werking voor de kans op werk. Inzet op taal tijdens het traject lijkt dan ook een belangrijk onderdeel. Verder is vooral de motivatie van de inburgeraar zelf de grootste bepalende factor op de kans op succes naar uitstroom naar een betaalde baan. In 2024 wordt deze pilot geëvalueerd en onderzocht of en hoe we met deze aanpak verder gaan.

Er is daarnaast vanuit team inkomensondersteuning een pilot geweest met Ovidius (een re-integratiebureau). Dit traject was direct gericht op werk lijkt niet helemaal aan te sluiten bij de doelgroep. Er spelen veel problematieken en belemmeringen waardoor een traject direct gericht op werk minder passend lijkt om de groep te activeren.

Verder blijkt uit de evaluatie dat ondanks de hierboven genoemde dienstverlening de statushouders die onder de oude wet vallen of inmiddels al klaar zijn met inburgeren, helaas wat buiten beeld zijn geraakt. Op dit moment wordt er een bestandsanalyse gedaan om te onderzoeken wat de actuele situatie is en welke kansen en eventuele belemmeringen er liggen. Vervolgens wordt onderzocht wat passende interventies kunnen zijn om ook deze mensen mee te laten doen naar vermogen (het liefst met betaald werk).

2.4 Conclusies evaluatie

Het geheel van de casestudy en onze eigen evaluatie leidt tot het inzicht dat – ondanks de ervaren grote betrokkenheid van alle intern en extern betrokkenen - onze gemeente nu op onderdelen (nog) niet voldoet aan de inrichtingskeuzes en doelstellingen. Er zijn op diverse terreinen extra inspanningen nodig om beter aan de wettelijke normen (Wi2021) en onze eigen doelstellingen te voldoen.

De onderdelen waar in onze gemeente een verbetering gemaakt moet worden, zijn:

- *Vroegtijdig contact en snelheid*
Het doel is om snel te starten met de inburgering en zo veel mogelijk te zorgen voor een doorgaande lijn van opvang tot de start van inburgering. Er is nu geen tijd en ruimte bij de consultant om een kennismaking te doen op het AZC. Sterker nog, er is het afgelopen jaar (2023) een wachtlijst.
- *Begeleiding op maat*
Het koppelen aan een woningen doorvluchtelingenwerk verloopt goed, wat ook geldt voor de begeleiding het aanvragen van uitkering. Op andere onderdelen moet het beter.

Maatschappelijke begeleiding heeft een belangrijke begeleidende en adviserende rol op het terrein van financieel ontzorgen. De training omgang met geld moet op tijd, dat wil zeggen tijdens de periode van financieel ontzorgen worden gegeven.

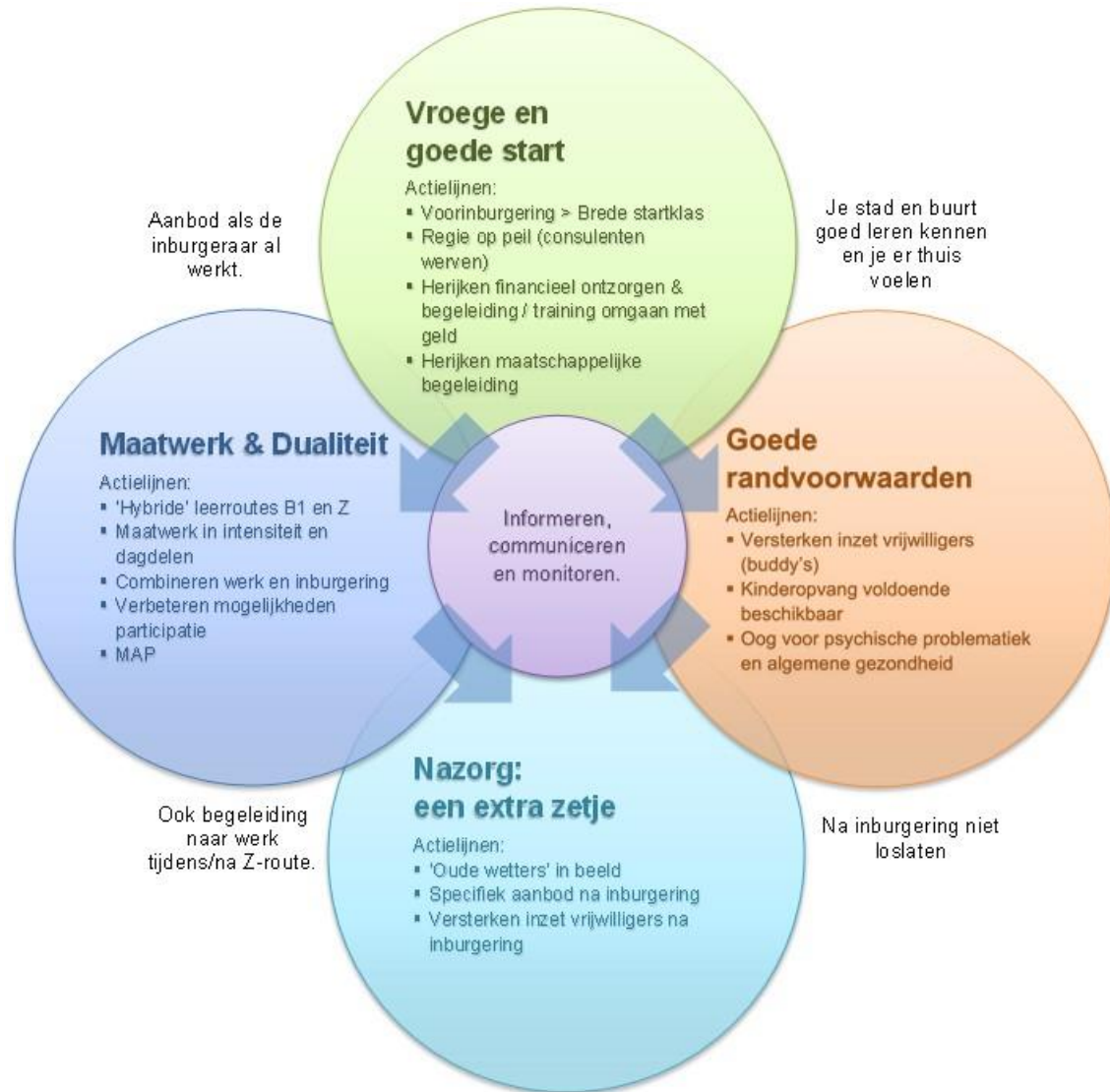
- *Eén aanspreekpunt (regievoering)*
De caseload is te hoog voor een goede uitoefening van de regierol en moet in lijn gebracht worden met de uitkomsten van de recente formatiecalculatie (toewerken naar een caseload van ca. 60 inburgeraars per fte).
- *Integrale afstemming*
Er is behoefte aan meer en betere afstemming met ketenpartners (intern en extern) en coördinatie op de samenwerking.
- *Duale trajecten*
De uitvoering van de MAP is nog niet op orde. De samenwerking tussen taalaanbieders (zij hebben de opdracht) en KonnecteD is nog optimaal.

Er is behoefte aan meer maatwerk in het aanbod van de leerroutes B1 en Z. Dat geldt voor het programma, de intensiteit en de mogelijkheid voor avond- en weekendlessen.

3. Herdefiniëring inrichtingskeuzes

Op grond van de evaluatie stellen wij voor de inrichtingskeuzes opnieuw te definiëren. Dat biedt de mogelijkheid het uitvoeringskader verder aan te scherpen en te verrijken met specifieke Deventer keuzes. Waar van toepassing geven we meerdere scenario's mee. Die zijn dan per actielijn opgenomen in een tabel, waarin een voorkeursscenario is aangemerkt (blauw). Nadat het college het voorkeursscenario heeft vastgesteld zal het uitvoeringsplan 'Inrichtingskeuzes als gevolg van de Wet inburgering 2021' geactualiseerd en aangepast naar een kader stellende uitgangspuntennotitie voor de wet inburgering.

Hieronder is schematisch weergegeven welke actielijnen worden onderscheiden:

3.1 Vroege en goede start

Vroeg contact en warme overdracht

Om statushouders een sterkere uitgangspositie te geven, is het essentieel om opnieuw in te zetten op een vroege start. Concreet willen we het eerste contact zo snel mogelijk na de koppeling met onze gemeente realiseren. Voor gezinsmigranten is dit moment gekoppeld aan hun verhuizing. We starten met een bericht (brief) van de gemeente waarin we kort uitleg geven over het inburgeringsproces in Deventer. Direct daarna volgt een eerste gesprek. Voor statushouders betekent dit een nauwere samenwerking met casemanagers van het COA. Het COA deelt persoonsgegevens van de bewoner via het klantprofiel in het Taakstelling Volg Systeem (TVS) met de gemeente. Hierdoor beschikken gemeenten al voor de Brede intake over relevante informatie over de statushouder.

Na ontvangst van dit klantprofiel streven we naar een warme overdracht van de bewoner. Het liefst vindt deze overdracht plaats via een driegesprek tussen het COA, de gemeente en de statushouder.

Van voorinburgering naar brede startklas

Eenmalige verlenging aanbod 'Iedereen aan Boord'

Half november startte Bureau de werkvloer met de pilot 'Iedereen aan Boord' gericht op het leren van de Nederlandse taal en kennismaken met Deventer. De pilot is uit nood geboren voor de bewoners van de tussenvoorziening. Ook inburgeraars die langer moesten wachten op de start van hun brede intake of leerroute nemen hieraan deel. Op dit moment wordt door de initiatiefnemers verkend in hoeverre het aanbod ook door COA omarmd en ondersteund kan worden om het programma nog vroegtijdiger aan te bieden. Dit zou kunnen in samenhang met de door het COA aangeboden programma, zoals taallessen en de Meedoenbalie.

Wij hebben de intentie om de opdracht aan Bureau de werkvloer eenmalig te verlengen tot uiterlijk eind 2024. Eind april loopt het huidige programma af, maar we verwachten op korte termijn nog geen verbetering in de wachttijden. Wij werken de komende weken uit op welke wijze de verlenging wordt vormgegeven. Tegelijkertijd staan we stil bij wat we kunnen leren uit de pilot en hoe we de waardevolle elementen kunnen meenemen in onze bredere dienstverlening, bijvoorbeeld door het opzetten van een startklas.

Ontwikkeling brede startklas

We verkennen de mogelijkheid om in Deventer een brede startklas op te zetten, als overbrugging tussen de eerste kennismaking met een inburgeraar en de start van de leerroute. Dit sluit aan op de volgende prestatie die is opgenomen in de begroting van 2024: *"Alle statushouders starten binnen 4 weken na huisvesting met een activiteit gericht op deelname aan de samenleving."* Verschillende gemeenten werken hier al mee⁴. Zij ervaren dat het helpt om het persoonlijk Plan Inburgering en Participatie te maken, en dat het de motivatie aanwakkert om te beginnen aan het inburgeringstraject. Om een startklas structureel vorm te geven, moeten we een openbare aanbesteding doen. Verder zien wij mogelijkheden om onderdelen van maatschappelijke begeleiding en omgaan met geld hierin op te nemen, en aan te sluiten bij de infrastructuur in de wijk.

Regie op peil brengen

De evaluatie heeft ons bevestigd in het beeld dat we ook stevig in moeten zetten op het versterken van de uitvoering van onze regierol. Op dit moment ligt de caseload op ruim 90 inburgeraars per consulent inburgering. Op basis van ervaringen en die in andere gemeenten is dat teveel. De meeste gemeenten streven naar een caseload van 50 tot 90 inburgeraars.

Het voorstel is om niet te tornen aan het oorspronkelijk niveau van dienstverlening en te voldoen aan de prestaties die de uitvoering van de Wi2021 van ons vraagt. Daarvoor is het nodig dat we de gemiddelde caseload terugbrengen naar 60 inburgeraars per consulent (op basis van een 1 fte). Om dat te bereiken is – op basis van de verwachte nieuwe huisvestingen van statushouders – tot 1 januari 2025 een verdere uitbreiding nodig naar 9 fte.

Inmiddels is gestart met het werven van nieuwe consultants inburgering. De organisatie wordt de komende maanden uitgebreid met nieuwe medewerkers. Daarmee zitten we naar verwachting op korte termijn op ruim 6 fte.

Met de uitbreiding van het team kunnen we de volgende (oorspronkelijke) uitgangspunten weer centraal stellen:

- Vroege start;
- Naast PIP ook focus op ontwikkelmogelijkheden. Bij de afronding van het inburgeringstraject kijken we in hoeverre er daarvoor nog aanvullende ondersteuning nodig is.
- Regierol versterken door meer voortgangsgesprekken te kunnen voeren.

De voorgestelde uitbreiding van de formatie vraagt wel om aandacht voor de opvolging in de keten. Het doel is de wachttijden terugdringen en eerder in de klantreis te starten met kennismaken. Dat betekent dat de druk op ketenpartners (taalscholen, KonnecteD) om mensen sneller in te laten stromen, kan toenemen.

Het opzetten van een brede startklas (of welkomhuis) kan de druk enigszins verminderen en zorgen voor meer grip op instroom(momenten).

⁴ In de gemeente Utrecht bestaat een zogenaamd 'Welkomhuis'. Daarin worden elementen van het huidige Deventer aanbod van 'Iedereen aan Boord' gecombineerd met activiteiten van maatschappelijk begeleiders en consultants inburgering. Meer informatie op: <https://www.dock.nl/locaties/utrecht/zuidwest/welkomhuis>.

Herijken opdracht maatschappelijke begeleiding

Al bij het vaststellen van de inrichtingskeuzes is meegegeven dat de subsidierelatie met vluchtelingenwerk herijkt moet worden. Op basis van de eerste ervaringen hebben wij ervoor gekozen dit jaar de subsidieafspraken met Vluchtelingenwerk al enigszins aan te passen. Het is de bedoeling dat de maatschappelijke begeleiding in de eerste maanden steviger neergezet wordt. Dat zijn de maanden waarin statushouders hun eerste huis krijgen, hun financiën moeten regelen en daarin gecoacht en getraind moeten worden.

Dit jaar (2024) willen we gebruiken om de opdracht maatschappelijke begeleiding van statushouders zo nodig te herdefiniëren, en overwegen hoe en aan wie deze opdracht verstrekt wordt (via subsidie of aanbesteding). We willen o.a. verkennen of de uitvoering van de taken rond coaching op financiën en de training omgaan met geld afzonderlijk ingekocht moeten worden, of opgenomen kan worden in de opdracht voor de brede startklas.

Herdefiniëren financieel ontzorgen statushouders

Het financieel ontzorgen was bij de start van de nieuwe Wet inburgering een wettelijke verplichting voor statushouders met een uitkering. In 2023 is er vanuit de minister de ruimte gekomen om het minder dwingend in te zetten. Wel blijft de wettelijke plicht om te voorkomen dat onzekerheid over de financiële positie afleidt van inburgeringsactiviteiten.

Hierop aansluitend willen we een methodiek ontwikkelen om financieel ontzorgen alleen verplicht in te zetten voor de statushouders die het nodig hebben, en dus maatwerk te bieden. Als bij de brede intake blijkt dat de statushouder al meer zelfredzaam is, zijn andere vormen van ondersteuning mogelijk, waarmee gecontroleerd kan worden of iemand aan de financiële verplichtingen kan voldoen. De groepstraining financiële zelfredzaamheid blijven we wel zoveel mogelijk verplicht inzetten.

Daarnaast komen uit de evaluatie nog een aantal andere aandachtspunten naar voren die aangepakt zullen worden in de actielijnen:

- Bij de start van de uitkering is de financiële situatie van de statushouder het meest kwetsbaar, omdat alles daar samen komt (1^e huur en borgsom, inrichtingskosten, vertraging voordat de toeslagen worden ontvangen). Veel kan worden afgevangen met de roodstand bij het BAD, maar andere gemeenten kiezen voor een overbruggingsuitkering omdat dat meer zekerheid en dus rust geeft;
- De normen van het inrichtingskrediet zijn al een jaar of 10 niet geïndexeerd en daarom ontoereikend;
- Het lukt Vluchtelingenwerk niet om training omgaan met geld tijdig – vanaf de 4^e maand – in te zetten. Hier moet strakker op worden gestuurd. Wellicht is het mogelijk om de training door budgetcoaches van het BAD te laten verzorgen;
- De consultants inburgering zijn onvoldoende in staat om regie te voeren op het hele proces en dus ook op de ontwikkeling naar financiële zelfredzaamheid. Niet iedere maatschappelijk begeleider heeft evenveel affiniteit en kennis om de inburgeraar hierin te ondersteunen.

Actielijnen Vroege en goede start

Hieronder staan de actielijnen uitgewerkt om tot verbetering te komen. Hierbij is steeds gekozen voor het scenario (blauw gekleurd) wat nodig is om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen, de eerder gemaakte inrichtingskeuzes en uitkomsten van de evaluatie.

	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
Vroeg contact en warme overdracht	Contact leggen zodra koppeling is gemaakt met Deventer. Al bij verblijf bij COA statushouder gericht informeren over hoe het in gemeente Deventer werkt.	Contact leggen zodra koppeling is gemaakt met Deventer.	Geen nieuwe inspanningen op het gebied van vroeg contact.

	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
Van voorinburgering naar	Inburgeraar (statushouders en gezinsmigranten) kunnen meteen na koppeling starten in brede voorinburgeringsklas.	Voorinburgeringsactiviteiten beschikbaar voor statushouders die in Deventer wonen/verblijven.	Geen inspanningen (meer) op het gebied van voorinburgering.
Regie op peil brengen	Uitbreiding naar optimale caseload + tijdelijk extra inzet om achterstanden in te lopen Groei naar 8-10 fte begin 2025.	Uitbreiding naar optimale caseload. Groei naar 9 fte begin 2025.	Behoedzame uitbreiding formatie. Groei naar 6 fte Verschralen of stoppen dienstverlening aan gezinsmigranten en ondertussen groep.
Herijken opdracht maatschappelijke begeleiding	Omslag naar uitvoering maatschappelijke ondersteuning door professionals.	Inzetten op specialisatie. Onderzoek aanbesteding en mogelijkheid meerdere aanbieders. Inzet onderdeel maken van voorinburgeringsprogramma.	Huidige afspraken in stand houden. Onderzoek aanbesteding.
Herdefiniëren financieel ontzorgen statushouders	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financieel ontzorgen op maat; ▪ Overbruggingsuitkering; ▪ Indexatie inrichtingskrediet ▪ Training en coaching financiën combineren met brede startklas. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Financieel ontzorgen op maat; ▪ Indexatie inrichtingskrediet. 	Handhaven huidig pakket.

3.2 Maatwerk & Dualiteit

De wet inburgering kent drie leerroutes, de B1-, Onderwijs- en Z-route. In de voorbije periode hebben we gemerkt dat er meer maatwerk nodig is. Dat geldt zowel voor de invulling van de leerroutes zelf, als voor de mogelijkheid inburgering te combineren met bijvoorbeeld werk.

Onderwijsroute met meer tijd

Voor een groep jongere statushouders is de onderwijsroute te kort. Voor hen wordt een variant van de B1-route ontwikkeld, gecombineerd met entree-onderwijs bij Aventus. Als het lukt deze route aan te bieden kunnen zij na de B1-leerroute doorstromen naar een Mbo-opleiding. Voor de kosten van de Entree-component van deze 'hybride' B1-leerroute moet dekking gevonden worden buiten de specifieke uitkering inburgeringsvoorzieningen.

Z-route en werk

Bij de inrichting eind 2021 is ervoor gekozen het duale, op werk gerichte programma te beperken tot de groep inburgeraars die de B1-leerroute volgen. In de voorbije periode hebben we gemerkt dat er ook behoefte is aan een duaal, op werk gericht programma voor deelnemers aan de Z-route. Bij wijze van proef zijn we inmiddels gestart met een aantal trajecten bij KonnecteD. Voor inburgeraars die al werk hebben is willen we de mogelijkheid bieden de Z-route te combineren.

Z-route voor praktijkonderwijs

In de Z-route komen ook jongeren uit het praktijkonderwijs terecht. Voor deze jongeren zoeken we naar een aangepast programma. We willen taallessen uit de Z-route combineren met (verder) praktijkleren. Dat programma willen we opzetten met de taalscholen, VSO-scholen en KonnecteD.

Verbeteren mogelijkheden participatie

Er is behoefte aan meer differentiatie in het aanbod, mits dit haalbaar is gegeven het instroom volume. Zo wordt er verkend of KonnecteD ambitieuze cursisten uit de Z-route, ondanks hun lage taalvaardigheid en/of opleidingsniveau, kan bemiddelen naar de arbeidsmarkt of naar een laagdrempelige leerwerkplek (zie hierboven). Desondanks moet er aandacht zijn voor de verplichtte uren taalonderwijs die ook gevolgd dienen te worden.

Participatie (werken) naast de B1-route

De ervaring leert dat het traject Taal & Werk dat KonnecteD in de B1-route aanbiedt, niet aansluit op de behoefte van iedere deelnemer. Voornamelijk statushouders die een hoge opleiding hebben gehad, zijn terughoudend in de werkzaamheden die zij binnen KonnecteD dienen uit te voeren. KonnecteD stelt voor om cursisten van de B1 route voortaan in drie groepen onder te verdelen en daar het aanbod op aan te passen.

- A. Direct bemiddelbare statushouder: directe inzet op werk of participatie (Oekraïense aanpak). Sommige statushouders hebben al werk en melden zich om het te combineren met inburgering;
- B. Lange afstand tot werk, maar wel belastbaar: inzet via het Taal & werk traject.
- C. Psychisch kwetsbaren: inzet op cultuur via Mind-Spring.

Maatwerk in intensiteit en dagdelen

Er is behoefte aan meer maatwerk op dit gebied. De een wil een korter, intensiever traject. De ander wil een rooster waarmee inburgering gecombineerd kan worden met werk of zorgtaken. Ook gaat het hier om de mogelijkheid om in de avond of in het weekend inburgeringsonderwijs te kunnen volgen. Het doel is te verkennen wat er mogelijk is binnen de huidige contracten. Wat niet meer lukt binnen deze contractperiode kunnen we meenemen in een scherpere opdracht voor een volgende aanbesteding.

Module Arbeidsmarkt en Participatie

Versterk en verbreed de samenwerking ten gunste van de invulling van de MAP. Ten eerste wordt er voorgesteld om de inhoud van het programma van de MAP van beide taalaanbieders beter op elkaar af te stemmen. Ten tweede is het van belang om werkgevers meer te betrekken bij de MAP. De 40 uur praktijkervaring moet immers opgedaan worden bij werkgevers. Ten slotte kan er overwogen worden om de expertise van KonnecteD meer te benutten bij de invulling van de MAP.

Actielijnen Maatwerk & Dualiteit

Hieronder staan de actielijnen uitgewerkt om tot verbetering te komen. Hierbij is steeds gekozen voor het scenario (blauw gekleurd) wat nodig is om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen, de eerder gemaakte inrichtingskeuzes en uitkomsten van de evaluatie.

Actielijnen	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
Onderwijsroute met meer tijd	Pilot combinatie B1-route met Entree-onderwijs	Pilot combinatie B1-route met Entree-onderwijs	Geen nieuwe variant B1-route.
Z-route en werk	Combinatie Z-route met betaald werk beter mogelijk maken.	Combinatie Z-route met betaald werk beter mogelijk maken.	Combinatie Z-route met betaald werk beter mogelijk maken.

Actielijnen	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
Z-route voor praktijkonderwijs	Separatie Z-route klas oprichten voor Z-route deelnemers praktijkonderwijs.	Programma ontwikkelen voor praktijkleren voor jonge Z-route deelnemers.	Geen nieuwe variant Z-route.
Verbeteren mogelijkheden participatie	Opdracht formuleren aan het lokale veld om participatie voor Z-route deelnemers beter te faciliteren.	Onderzoeken hoe het aanbod participatie voor Z-route deelnemers kan verbeteren.	Geen nieuwe inzet op dit thema.
Maatwerk in intensiteit en dagdelen			
Module Arbeidsmarkt en Participatie	Opdracht aan taalscholen en KonnecteD voor gezamenlijke aanpak.	Opdracht aan taalscholen en KonnecteD voor gezamenlijke aanpak.	Geen nieuwe inzet op dit thema.

3.3 Goede randvoorwaarden

Versterken inzet vrijwilligers (tijdens inburgering)

Vrijwilligers hebben tijdens inburgering een belangrijke toegevoegde waarde. Zij kunnen helpen bij praktische zaken, bij het leren van de taal of bij het beter leren kennen van de stad. De vraag ligt voor of we die inzet op een aantal punten kunnen versterken. Het gaat dan concreet om de inzet van taalmaatjes. Daarnaast moeten we hier ook denken aan initiatieven als Buddy to Buddy en Match & Connect.

Kinderopvang

De schaarste aan plekken kinderdagopvang en buitenschoolse opvang is een belangrijk knelpunt. In het kader van de Human Capital Agenda (HCA) is gestart met het inventariseren van een businesscase voor uitbreiding van het aantal plekken. Die zijn niet alleen noodzakelijk vanuit het perspectief van inburgering, maar ook voor deelnemers aan re-integratie-activiteiten en gelet op de beoogde bevolkingsgroei in de gemeente Deventer. Dit is ook een belangrijke actielijn vanwege de keuze voor gender inclusieve uitvoering van inburgering in Deventer.

Oog voor psychische problematiek.

KonnecteD heeft het afgelopen jaar ervaring opgedaan met de inzet van het programma Mind-Spring. Dat is een psycho-educatief programma voor vluchtelingen, asielzoekers en migranten met het doel de veerkracht te verhogen en zo te helpen de toekomst aan te pakken. Basis hierin is de eigen kracht. Voorheen werd het vaak al aangeboden door COA. Uit de ervaring van de voorbije periode komt naar voren dat er regelmatig sprake is van psychische problematiek. Die kan belemmerend zijn voor een succesvolle inburgering. We willen onderzoeken wat de inzet van psycho-educatieve programma's kan betekenen bij het creëren van goede randvoorwaarden.

Actielijnen goede randvoorwaarden

Hieronder staan de actielijnen uitgewerkt om tot verbetering te komen. Hierbij is steeds gekozen voor het scenario (blauw gekleurd) wat nodig is om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen, de eerder gemaakte inrichtingskeuzes en uitkomsten van de evaluatie.

Actielijnen	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
Versterken inzet vrijwilligers (tijdens inburgering)	Aansluiten bij opdracht verbeteren mogelijkheid participatie.	Aansluiten bij opdracht verbeteren mogelijkheid participatie	Geen nieuwe inzet op dit thema.
Kinderopvang	Specifieke opvang voor kinderen inburgeraars inkopen.	Markt verleiden capaciteit uit te breiden.	Geen actieve interventie.
Oog voor psychische problematiek.	Training MindSpring o.i.d. voor alle statushouders	Gericht aanbod training/ondersteuning.	Geen nieuwe inzet op dit thema.

3.4 Nazorg: een extra zetje

Een deel van de statushouders die onder de oude wet viel is helaas buiten beeld geraakt. Daarmee lopen zij het risico op langdurig gebruik van de participatie uitkering en het onvoldoende meedoen in de maatschappij. Om dit te voorkomen voor de nieuwe inburgeraars is het noodzakelijk dat alle inburgeraars, die aan het eind van hun inburgering nog geen werk hebben, een aanbod krijgen waarbij ze begeleid worden naar werk of maatschappelijke participatie. Dit aanbod moet aansluiten op het werk-, denk- en doen vermogen van de statushouder. Ook de groep inburgeraars die nog onder de oude wet vallen kunnen gebruik maken van dit aanbod, zodat ook bij deze groep onnodig langdurig gebruik van de uitkering verminderd wordt en participatie gestimuleerd.

Daarnaast willen we onderzoeken wat de inzet van vrijwilligers in deze fase van inburgering/integratie kan bijdragen. Vooral voor statushouders is het van belang dat zij gedurende hun inburgering en erna waar nodig gesteund worden door vrijwilligers. Er is een groot pallet aan vrijwillige ondersteuning beschikbaar en er bieden zich nieuwe initiatieven aan. Daarbij denken we o.a. aan Buddy tot Buddy, die al een aantal pilots heeft gedaan in onze gemeente. Ook het aanbod van het diaconaal Kruispunt kunnen we hierbij betrekken.

Actielijnen nazorg: een extra zetje

Hieronder staan de actielijnen uitgewerkt om tot verbetering te komen. Hierbij is steeds gekozen voor het scenario (blauw gekleurd) wat nodig is om te kunnen voldoen aan de wettelijke eisen, de eerder gemaakte inrichtingskeuzes en uitkomsten van de evaluatie.

Actielijnen	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
Verhogen participatie ondertussengroep/oude wetters.	Inzet extra consulent bij IO gericht op participatie en werk	Onder huidige beleidskaders aanbod doen. Wat extra tijdelijke mogelijkheden vanuit de middelen voor het aanvalsplan buig	Geen inspanningen meer na inburgering. Eigen verantwoordelijkheid
Aanbod na inburgering (oude én nieuwe wetters)	Iedereen krijgt een aanbod en begeleiding bij einde inburgering gericht op participatie of werk	Aanbod volgens huidige beleidskader inzet op maat	Geen inspanningen meer na inburgering. Eigen verantwoordelijkheid
Versterken inzet vrijwilligers voor	Uitbreiding subsidies aan Buddy to Buddy en	Onderzoeken coördinatie van	Geen uitbreiding. Nieuwe afweging

Actielijnen	Scenario A. Optimaal	Scenario B. aanscherpen	Scenario C. minimaal
inburgeraars	Diaconaal Kruispunt.	initiatieven vanuit bestaande partijen met nieuwe afweging subsidies i.c.m. behoedzame uitbreiding subsidies. (Buddy to Buddy)	maken tussen bestaande en nieuwe initiatieven.

3.5 Informeren, communiceren en monitoren

Versterken keten/netwerk

In het vervolg is het belangrijk om de inburgeringsketen en het netwerk rond inburgeraars te versterken. Als gemeente kunnen we meer doen om dat proces te faciliteren. Bijvoorbeeld door periodiek bijeenkomsten te organiseren en actuele informatie breder toegankelijk te maken. Hier ligt een belangrijke taak bij de afdeling beleid, waarvoor de afgelopen tijd te weinig capaciteit was.

Informatievoorziening

Goede informatievoorziening voor inburgeraars is van groot belang. Het begint al op het moment dat een statushouder aan Deventer gekoppeld wordt, door informatie op een heldere en laagdrempelige manier beschikbaar te maken. Ook hier ligt een taak voor beleid, in samenwerking met uitvoering en ketenpartners.

3.6 Conclusies en advies

De herdefiniëring van de inrichtingskeuzes leidt tot een voorkeursvariant voor uitvoering in 2025 e.v..

Vroege en goede start

Een vroege en goede start van de inburgering is essentieel voor een succesvolle inburgering. Hieronder vallen warme overdrachten met het COA, voorinburgering, meer regie op de individuele trajecten van de inburgeraars, verbetering in maatschappelijke begeleiding en financiële ontzorgen op maat. Met de huidige capaciteit kan hier niet of onvoldoende uitvoering aan worden gegeven, zoals ook bevestigd wordt door de evaluatie. Het advies is dan ook te gaan uitbreiden in formatie naar 9 fte begin 2025 zodat gekoppelde statushouders sneller en onder betere voorwaarden kunnen starten met hun inburgering.

Maatwerk en Dualiteit

Uit de evaluatie en praktijkervaringen tot nu toe blijkt dat er meer maatwerk moet komen in de leerroutes tijdens de inburgering en het combineren van werk tijdens de inburgering. Dit is nodig om aan te sluiten bij het werk-, denk- en "doenvermogen" van de statushouder waardoor per persoon steeds gestreefd kan worden naar het hoogst haalbare resultaat wat binnen de mogelijkheden van deze persoon ligt. Het advies is dan ook de leerroutes zo aan te passen dat beter wordt aangesloten bij de mogelijkheden van de statushouder. Hiervoor is beleidsmatige capaciteit nodig om dit in gang te zetten en hier regie op te voeren. Daar hoort ook de afweging van een nieuwe aanbesteding in 2025 van de leerroutes B1 en Z.

Goede randvoorwaarden

Om goed te kunnen inburgeren is het noodzakelijk dat er voldoende geëquipeerde vrijwilligers zijn die kunnen ondersteuning tijdens de inburgering. Dit is nodig voor hulp bij praktische zaken, en het beter of sneller leren van de taal, land en Deventer. Daarnaast is actie nodig om meer kinderopvangplekken voor inburgeraars te creëren zodat dit knelpunt vermindert. Als laatste is het van belang dat er passende ondersteuning komt bij psychische problematiek wanneer dit een belemmering is voor het inburgeren, aangezien uit de evaluatie blijkt dit veelvuldig voorkomt. Onderzocht moet worden welke ondersteuning hiervoor helpend kan zijn. Het advies is dan ook te investeren in deze noodzakelijke randvoorwaarden. Voor deze acties zal ook voornamelijk beleidsmatige capaciteit nodig zijn.

Nazorg: een extra zetje

Om te voorkomen dat inburgeraars, die bij de afronding van de inburgering nog niet financieel zelfredzaam zijn, een aanbod krijgen waarbij ze begeleid worden naar werk of maatschappelijke participatie. Daarnaast dient onderzocht te worden hoe, ook in deze fase, vrijwilligers kunnen ondersteunen richting werk en maatschappelijke participatie. Hiervoor is het advies te investeren in een extra consulent bij IO gericht op participatie en werk, zodat een passend aanbod gedaan kan worden en hier regie op gevoerd kan worden. Daarnaast is beleidsmatige capaciteit nodig om ook vrijwilligersorganisatie in deze fase meer in positie te brengen.

Informereren, communiceren en monitoren

Het verbindende onderdeel op alle actielijnen is informeren, communiceren en monitoren. Zowel naar ketenpartners als inburgeraars. Om tot verbeteringen te komen hebben we alle partijen nodig en dient de inburgeringsketen verder versterkt te worden. Ook uit de evaluatie blijkt dat alle ketenpartners behoefte hebben aan meer verbinding en afstemming onderling en met de gemeente. Het advies is hier meer in te investeren dan de afgelopen twee jaar mogelijk was. De regie hiervoor ligt bij de afdeling beleid. Hiervoor zal meer capaciteit nodig zijn om dit te realiseren en faciliteren.

Kader stellende uitgangspuntennotitie

Nadat het college het voorkeursscenario heeft vastgesteld, zal het uitvoeringsplan 'Inrichtingskeuzes als gevolg van de Wet inburgering 2021' geactualiseerd en aangepast worden naar een kader stellende door de gemeenteraad vast te stellen uitgangspuntennotitie voor de wet inburgering 2021.

4. Financiële vertaling

4.1 Financiële vertaling voorkeursscenario

Op basis van de evaluatie en de vertaling naar de voorkeursscenario is onderstaande begroting opgesteld. Daarbij gaan wij uit van een jaarlijkse instroom van 172 statushouders en 50 gezinsmigranten. We willen de caseload terugbrengen naar ca. 60 inburgeraars per consulent inburgering (per fte). Dat vraagt een uitbreiding naar 9 fte begin 2025.

Hieronder is een begroting weergegeven voor het lopende jaar 2024 en 2025 e.v. In deze financiële vertaling zijn de SPUK-middelen buiten beschouwing gelaten. De kosten van de inburgeringstrajecten kunnen voor het grootste deel uit die specifieke uitkeringen bekostigd worden.

2024		2025 e.v.	
Inkomsten		Inkomsten	
Basisvoorz vluchtelingenwerk	€ 234.494	Basisvoorz vluchtelingenwerk	€ 234.494
Werkbudget verhoogde asielinstroom	€ 836.831	Werkbudget verhoogde asielinstroom	€ 1.040
IU uitvoeringsmiddelen inburgering	€ 476.373	IU uitvoeringsmiddelen inburgering	€ 461.888
Reserve nieuwkomers	€ 382.981		
		Knelpunt 2025 e.v. incl. nieuw beleid	€ 1.632.050
Totaal	€ 1.930.679	Totaal	€ 2.329.472
Uitgaven		Uitgaven	
Trajectkosten (niet uit SPUK gedekt)	€ 338.548	Trajectkosten (niet uit SPUK gedekt)	€ 336.548
Uitvoering en beleid gemeente	€ 713.453	Uitvoering en beleid gemeente	€ 912.440
Vrijwillige inzet en participatie Z-route	€ 206.860	Vrijwillige inzet en participatie Z-route	€ 288.008
KonnecteD	€ 219.358	KonnecteD	€ 292.477
Brede startklas/voorinburgering	€ 140.000	Brede startklas/voorinburgering	€ 500.000
Totaal	€ 1.618.218	Totaal	€ 2.329.472

4.2 Extra financiering

Bij verdere uitvoering van inburgering volgens het voorkeursscenario voorzien wij vanaf 2025 een knelpunt van € 1.632.050 per jaar in de dekking van de uitvoering van de wet inburgering. Die wordt veroorzaakt door structureel grotere aantallen statushouders en gezinsmigranten en de gewenste doorontwikkeling van voorinburgering, waardoor:

- het subsidiebedrag maatschappelijke begeleiding is verhoogd (groeit mee met aantal statushouders);
- de opdracht aan KonnecteD meegroeit met een groter aantal B1-route deelnemers en uitbreiding van dienstverlening aan Z-route deelnemers;
- de formatie uitvoering verder uitgebreid moet worden (ontwikkeling naar beheersbare caseload, conform in 2021 aangekondigde formatiecalculatie, uitgevoerd begin 2024);
- uitbreiding beleids capaciteit voor de verdere uitwerking en uitvoering van de actielijnen;
- er structureel middelen vrij gemaakt worden voor de inkoop van een brede startklas (doorontwikkeling voorinburgering).

Aan de inkomstenkant zien we dat het budget kleiner wordt doordat:

- er vooralsnog geen zicht is op extra rijksmiddelen voor de uitvoering van inburgering. Het uitvoeringsbudget dat gemeenten ontvangen beweegt (anders dan de specifieke uitkeringen) niet mee met het aantal inburgeringsplichtigen;
- er geen structurele middelen zijn opgenomen in het 'werkbudget verhoogde asielinstroom', de budgettaire ruimte voor 2025 e.v. is binnen deze kostenplaats gering en onzeker;

Mochten er wel meer rijksmiddelen komen voor de uitvoering van de wet, dan komt een deel van de nu geclaimde middelen vrij te vallen. Datzelfde geldt bij meevallers in het 'werkbudget verhoogde asielinstroom'.

Er is nog geen afrekening geweest met het rijk, dus wij moeten wel een slag om de arm houden. Om die reden adviseren wij de reserve nieuwkomers niet aan te spreken.

4.3 Conclusies en onderbouwing

De financiële vertaling van het voorkeursscenario laat een stevige toename beslag op middelen zien. Dit budget is echter nodig om te gaan voldoen aan de wettelijke taken en de door het college vastgestelde inrichtingskeuzes voor de Wi2021 en de prestaties in de begroting. Door de structureel hogere instroom en een noodzakelijk verlaging van de caseloadnorm voor de inburgeringsconsulenten liggen de kosten hoger dan bij de start van de Wi2021 was ingeschat. Waarbij de verhoogde toestroom lastig te voorzien was en in de praktijk moest blijken wat haalbaar is aan workload voor inburgeringsconsulenten om regie te houden op alle individuele inburgeringstrajecten. Wanneer niet extra zal worden geïnvesteerd, zal de dienstverlening op het huidige niveau blijven. Dit heeft direct tot gevolg dat gekoppelde statushouders langer moeten wachten voordat ze kunnen inburgeren en de kwaliteit van de inburgering en de ondersteuning hierbij zeer te wensen overlaat, waardoor mensen buiten beeld raken en onvoldoende voldaan zal worden aan wettelijke taken. Op de korte termijn zal hiermee wellicht bespaard worden, echter wanneer deze mensen niet de kans krijgen om goed te integreren in Nederland en Deventer, zal een onnodige groot deel van deze groep langs de kant komen te staan met langdurige afhankelijkheid van (inkomens)ondersteuning van de overheid en/of zorginstanties. De eerder bespaarde kosten zullen dan ergens anders langduriger gecompenseerd moeten worden.

Het is de verwachting dat het rijk - zodra dat praktisch mogelijk is – de verdeling van het totaalbudget zal baseren op de resultaten van gemeenten. Dit zal niet eerder het geval zijn dan voor het jaar 2026, omdat de eerste resultaten van de uitvoering van de nieuwe wet pas na enkele jaren bekend zullen worden. Met de gedeeltelijke prestatiebekostiging wordt beoogd gemeenten te stimuleren om de randvoorwaarden te creëren voor het realiseren van de gewenste prestaties, omdat op deze wijze relatief goed presterende gemeenten financieel worden beloond met de toekenning van extra te besteden budget. Andersom, zullen aan relatief slecht presterende gemeenten relatief minder middelen worden toegekend.

In de begroting 2024 is aan de doelstelling inburgering de volgende prestatie toegevoegd: 'Alle statushouders starten binnen 4 weken na huisvesting met een activiteit gericht op deelname aan de samenleving'.

4.4 Alternatief financieel scenario

Onze gemeente houdt naast de zorgen over het zogenaamde financiële ravijn, onzekerheid over de beschikbare financiële middelen voor de gehele inburgeringswet. Dat geldt voor de meeste gemeenten. Momenteel dragen zij zelf bij aan de financiële middelen en/of moeten zij ongewenste beleidskeuzes maken.

Gemeenten hebben er via de VNG bij de minister op aangedrongen⁵ in 2024 te starten met het opzetten van een betaalbaarheidsonderzoek, zodat gemeenten vanaf 2026 structureel passende financiering ontvangen voor de uitvoering van de Wet inburgering 2021. Ook vragen zij – ter overbrugging van die termijn, en vanwege de actuele situatie – een financiële tegemoetkoming voor gemeenten via het gemeentefonds voor 2024, 2025 en 2026, zodat gemeenten ook in deze jaren een volwaardig inburgeringstraject kunnen bieden aan hun nieuwe inwoners.

Als alternatief scenario wordt daarom meerjarig incidentele dekking van het voorkeursscenario voorgesteld. Daarmee wordt de komende twee jaar (tot en met 2026) ruimte gecreëerd om meer ervaring op te doen met de uitvoering op grond van het voorkeursscenario, waaronder de brede startklas. Met de besluitvorming van de voorjaarsnota 2026 kan een dan een nieuwe afweging gemaakt worden, waarbij er hopelijk meer duidelijkheid is ontstaan over passende financiering vanuit het rijk voor de uitvoering van de Wi2021.

⁵ [VNG-inbreng CD Inburgering en Integratie 27 maart.](#)

5. Bijlage

5.1 Adviezen uit enquête en gesprekken

In de evaluatie hebben we niet alleen gekeken naar de uitgangspunten en inrichtingskeuzes. Deelnemers hebben ook een bredere boodschap meegegeven voor de verdere doorontwikkeling van de uitvoering van inburgering.

Benut de kracht van de stad

Deventer heeft laten zien hart te hebben voor vluchtelingen en statushouders. Oproep om het netwerk nog verder in zijn kracht te zetten en waar nodig/mogelijk te versterken. Zet vrijwilligers in positie en erken maatschappelijke initiatieven. Verken waar nog meer potentieel is en denk na over mogelijkheden het aanbod van initiatieven en vrijwilligers meer te coördineren. Er zijn Deventenaren die een bijdrage willen leveren, maar niet weten waar zich te melden. Wat betreft coördinatie is DeventerDoet een natuurlijke partner. Ook het diaconaal kruispunt heeft zich gemeld. De daarbij aangesloten kerken geven aan een nieuwe groep vrijwilligers aan te kunnen boren voor begeleiding van statushouders(gezinnen).

Ga voor kwaliteit en behoud het goede

Een goede start voor statushouders en gezinsmigranten is van groot belang voor de inburgeraars zelf, maar ook voor de stad. We vergroten de kans dat zij succesvolle nieuwe Deventenaren worden, die hun plek vinden in de stad. Behoud het goede. De gedegen brede intake die onze consulenten uitvoeren, wordt in de keten gewaardeerd en leidt er tot nu toe dat inburgeraars in de juiste leerroute komen.

Informatie toegankelijk maken

Zorg ervoor dat alle nodige informatie centraal en laagdrempelig toegankelijk wordt. Zodat voor iedereen duidelijk is wie wat doet en wanneer ingezet kan worden binnen de keten. Dat geldt zowel voor de informatievoorziening voor inburgeraars als voor de samenwerkende keten- en netwerkpartners. Er is behoefte aan een sociale kaart van Deventer. Een inburgeraar moet vaak aan verschillende partijen zijn verhaal doen. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat dit verhaal meegaat? Kijk hierbij ook goed naar de klantreis van opvang tot inburgering. Zoek naar mogelijkheden om de inspanningen van COA, gemeente en andere partners meer op elkaar aansluiten.

Vergeet de oud-inburgeraars niet

Statushouders die in de voorbije jaren in Deventer kwamen wonen en onder de oude wet vallen zijn niet altijd goed in beeld. Ook is het soms onduidelijk wie de regie heeft en wie er nog betrokken is bij de statushouder en welke partijen kunnen helpen bij de vervolgstappen van de statushouder. Dit is zonde aangezien ook deze groep hulpvragen heeft en perspectief op (vrijwilligers)werk. Behoeft is aan meer onderling contact en kortere lijnen tussen de partijen. Dit zal gefaciliteerd worden door beleid. Verder vindt er, zoals eerder aangegeven, momenteel een bestandsanalyse plaats bij IO om te kijken hoe groot de groep is die buiten beeld is geraakt, welke mogelijkheden deze groep hebben en met welke belemmeringen rekening gehouden moet worden. Dit om een beeld te krijgen wat nodig is voor deze doelgroep om hen toch te laten participeren het liefst richting werk. Dit wordt in 2024 nader onderzocht, ook een passend aanbod voor deze groep wordt verder onderzocht in 2024.

Vrijwilligers

We zijn in Deventer trots op het grote aanbod aan initiatieven die omzien naar statushouders. Er wordt aan de gemeente gevraagd om met statushouders in contact te komen door een activiteit met hen te doen. Op deze manier kan achterhaald worden waar inburgeraars zoal tegenaanlopen. Daarnaast kunnen inburgeraars actief worden betrokken bij het inburgeringsproces. Het zou effectief kunnen zijn om vrijwilligers naar verschillende partijen door te verwijzen. Soms is er op een bepaalde plek hulp in overvloed die mogelijk op een andere plek hard nodig is. Het grote aanbod maakt ook onoverzichtelijk van wat er zoal is en wat organisaties doen. Deventer Doet gaat hiervoor een digitale overzichtspagina maken. De Bibliotheek had vaste afspraken willen maken met de gemeente over de inzet van taalmaatjes, nu blijken de afspraken met de taalscholen niet haalbaar.

Voorinburgering

Nu zit er te veel tijd tussen de huisvesting en de start van de inburgering. Hiervoor is de voorinburgering in het leven geroepen. Inburgeraars kunnen de indruk krijgen dat ze al gestart zijn met hun inburgering terwijl dit niet zo is.

5.2 Begrippen en definities

B1 leerroute	<p>De B1-route kan worden gezien als de reguliere route. De verwachting is dat de meeste inburgeraars deze route volgen.</p> <p>Het doel van de B1-route is dat de inburgeraar zelfstandig kan participeren in de Nederlandse maatschappij. Het gewenste resultaat is het behalen van de examens op niveau B1. De inburgeraar heeft dan een toereikend taalniveau om uit te stromen naar betaald werk (al tijdens het traject of als vervolg) of een andere passende vorm van participatie. Na verloop van tijd kan de gemeente onder voorwaarden vaststellen dat niveau A2 het hoogst haalbare is binnen de inburgeringstermijn. In dat geval moet het PIP worden gewijzigd, aangezien dan de eindtermen voor het voldoen aan de inburgeringsplicht veranderen.</p>
Brede intake	<p>De gesprekken die de consulent inburgering voert met de inburgeringsplichtige om inzicht te krijgen in de startpositie van een inburgeringsplichtige en de ontwikkelmogelijkheden. De verplichte leerbaarheidstoest maakt ook onderdeel uit van de brede intake.</p>
Gezinsmigrant	<p>Gezinsmigratie bestaat uit gezinshereniging en gezinsvorming. Onder gezinshereniging wordt de vestiging in Nederland verstaan van personen uit gezinnen die al vóór de immigratie bestonden, waarbij één of meer gezinsleden bij gezinsleden gaan wonen die eerder naar Nederland zijn gekomen.</p> <p>Het kan hierbij bijvoorbeeld gaan om:</p> <ul style="list-style-type: none">▪ huwelijks(partners);▪ minderjarige kinderen (niet gehuwd, geen geregistreerd partner);▪ ouders die bij hun kinderen gaan wonen. <p>(bron: CBS)</p>
Nareiziger	<p>Nareizigers zijn gezinsleden van een asielzoeker met een verblijfsvergunning. De gezinsleden zijn daadwerkelijk ingereisd in Nederland en hebben bij binnenkomst gelijk een verblijfsvergunning gekregen. (bron: CBS)</p>
Ondertussengroep	<p>De groep statushouders die al voor 1 januari 2022 gekoppeld waren aan Deventer en al bezig waren met inburgering of hiermee op korte termijn zouden starten vielen onder de oude wet en dienden zelf hun inburgering te regelen (via een lening van DUO).</p>
Onderwijsroute	<p>De Onderwijsroute bereidt inburgeraars voor op instroom in het Nederlandse beroeps- en hoger onderwijs. In deze route volgen zij een taalschakeltraject waarin zij in relatief korte tijd Nederlands op niveau B1 (of hoger) leren en worden voorbereid op een vervolgopleiding.</p> <p>Het doel van de Onderwijsroute is instroom in vervolgonderwijs op alle niveaus – van mbo tot hbo en wo. Een Nederlands diploma van niveau mbo-2 of hoger geldt als startkwalificatie en biedt een goede startpositie op de arbeidsmarkt. Instroom in opleidingen van mbo-niveau 2 of hoger is daarom gewenst.</p>
PIP	<p>Plan Inburgering en Participatie</p>
Z-route	<p>De Zelfredzaamheidsroute – ook wel Z-route – is een intensief traject gericht op taal, activering en participatie. In de Z-route leren inburgeraars Nederlands op het voor hen hoogst haalbare niveau en leren zij hun weg te vinden in de Nederlandse maatschappij. Deze route wordt, gezien de beperkte leerbaarheid van de doelgroep, niet afgesloten met centrale inburgeringsexamens. In plaats daarvan is er een inspanningsverplichting. Hierdoor is er veel tijd voor taal, activering en participatie, waarbij de aandacht specifiek uitgaat naar praktische (taal)vaardigheden om de inburgeraar te helpen zo zelfstandig mogelijk te participeren. Uitstroom naar betaald werk blijft wenselijk, maar zelfredzaamheid is het belangrijkste doel.</p>

5.3 Bronnen en bijeenkomsten

Casestudy Deventer Radar Advies 22 januari 2024

Kwalitatief onderzoek uitvoering WI 2021 in opdracht van het ministerie van Sociale zaken en werkgelegenheid. Het verslag van de case study in Deventer is gebruikt ter input van de evaluatie.

Enquête eerste evaluatie inburgering Deventer 16 januari 2024

Enquête verspreid onder 44 betrokkenen, zowel professionals als vrijwilligers, rondom inburgering in de gemeente Deventer. 32 betrokkenen hebben de enquête ingevuld. De enquête was gericht op het evalueren op de uitvoerbaarheid van de gemaakte inrichtingskeuzes en of deze ook realiseerbaar zijn voor 2024 en verder.

Evaluatiebijeenkomst Brede intake inburgering 25 januari 2024

Aanwezigen: Judith Koop (consulent inburgering), Saïmah Wilson (consulent inburgering), Heleen Schmeink (Aventus), Terrence van Steenis (Aventus), Astrid Magnusson (vluchtelingenwerk), Ilse Heiting (procesbegeleider), Gerrit Xhofleer (beleidsmedewerker werk en inkomen), Rob Stiekema (beleidsadviseur inburgering).

Evaluatiebijeenkomst duaal traject inburgering 25 januari 2024

Aanwezigen: Geeta Vrede (consulent inburgering), Lammert Woudstra (consulent inburgering), Güliz Tomruk-Kisi (Buro Holland), Astrid Magnusson (vluchtelingenwerk), , Giorgio van Beek (Konnected), Johan Vos (Konnected), Yvonne Duivenvoorde (Konnected), Ilse Diekman (Konnected), Karin Sluiter (procesbegeleider), Gerrit Xhofleer (Beleidsmedewerker werk en inkomen), Rob Stiekema (beleidsadviseur inburgering)

Evaluatiebijeenkomst 'oude wetters' en 'ondertussengroep' 25 januari 2024

Aanwezigen: Judith Koop (consulent inburgering), Saïmah Wilson (consulent inburgering), Güliz Tomruk-Kisi (Buro Holland), Astrid Magnusson (vluchtelingenwerk), Giorgio van Beek (Konnected), Johan Vos (Konnected), Yvonne Duivenvoorde (Konnected), Ilse Diekman (Konnected), Karin Sluiter (procesbegeleider), Gerrit Xhofleer (Beleidsmedewerker werk en inkomen), Rob Stiekema (beleidsadviseur inburgering)

Evaluatiebijeenkomst van huisvesting tot inburgering 31 januari 2024

Aanwezigen: Cindy Obbink (consulent inburgering), Lammert Woudstra (consulent inburgering), Marlon Bogaard (medewerker Kredietbank Salland e.o.), Gemma Hoogeveen (Procesbegeleider budgetbeheer BAD), Lianne Verharen (projectleider BAD, werkproces statushouders), Karin Visser (teamleider Vluchtelingenwerk), Anja Ran (locatiemanager AZC en hotels), Özlem Keles (Medewerker budgetbeheer BAD, fin. Ontzorgen/budgetbeheer), Max van Meeteren (Inkomensconsulent m.n. statushouders), Vera Wilgers (procesbegeleider), Gerrit Xhofleer (Beleidsmedewerker werk en inkomen), Rob Stiekema (beleidsadviseur inburgering).

Evaluatiebijeenkomst vrijwillige ondersteuning 31 januari 2024

Aanwezigen: Cindy Obbink (consulent inburgering), Lammert Woudstra (consulent inburgering), Michelle Nijhuis (Present Deventer), Simon Govers (Impacter, Deventer Doet), Charlie van der Hulst (Buddy to Buddy), Wietse de Boer (Deventer Doet), Patricia Poelmann (Bibliotheek), Nadja Kieft (Humanitas), Gerrit Xhofleer (Beleidsmedewerker werk en inkomen), Rob Stiekema (Beleidsadviseur).

Uitvraag bij inburgeraars zelf door consulenten inburgering januari 2024

Door consulenten is tijdens gesprekken gevraagd en bijgehouden hoe inburgeraars de dienstverlening ervaren.

Voorstel en gesprek betrokken inwoners Deventer april 2023

Lysbet Haverkamp, Mathilde Heinen en Marien de Langen

5.4 Factsheet inburgering

Hieronder is in aantallen het beeld weergegeven van de uitvoering van de wet inburgering op 1 januari 2024. Recentere betrouwbare cijfers zijn nog niet voorhanden vanwege de overstap naar *CiVision Samenlevingszaken* eerder dit jaar.

Verdeling deelnemers naar leerroute

Leerroute	B1-route	Z-route	Onderwijsroute
Prognose	60%	30%	10%
Werkelijk	75%	10%	15%

Start brede intake per kwartaal

Start brede intake	Statushouders	Gezinsmigranten	Oude wetters	Totaal
Q2 2022	12	14	13	39
Q3 2022	28	10	11	49
Q4 2022	8	12	6	26
Totaal	48	36	30	114

Start brede intake	Statushouders	Gezinsmigranten	Oude wetters	Totaal
Q1 2023	44	7	0	51
Q2 2023	55	6	1	62
Q3 2023	17	0	2	19
Q4 2023	1	2	2	5
Totaal	117	15	5	137

Wachlijst start regie op 1 januari 2024

Wachlijst	Aantal	Wachttijd	Opmerking
Gezinsmigranten	74	6 maanden	60 van de 74 zijn wel aangeschreven voor de brede intake
Asielstatushouder	44	6 maanden	
Totaal	118		

Herkomst (nationaliteit) statushouders en leeftijd statushouders

Nationaliteit/herkomst ⁶	Aantal	Leeftijd	Aantal	Percentage
Syrische	120	Jonger dan 18 jaar	18	6%
Turkse	44	18 t/m 26 jaar	137	44%
Eritrese	19	27 t/m 34 jaar	71	23%
Jemenitische	14	35 t/m 44 jaar	41	13%
Afghaanse	13	45 t/m 54 jaar	32	10%
Onbekend	9	55 t/m 67 jaar	12	4%
Chinees	8	Totaal	311	100%
Iraakse	7			
Iraanse	6			
Zairese (Congolese)	6			

⁶ Nationaliteiten die 5 keer of minder voorkomen zijn niet in dit overzicht opgenomen.

prognose kosten/baten inburgering 2024 e.v.

prognose uitgaven: uitvoering / trajectkosten boven SPUK

prognose baten: rijks gelden uitvoering / basisvoorz. vluchtelingenwerk

resultaat o.b.v. structurele dekking

baten incidenteel: werkbudget verhoogde asielsinstroom

resultaat

	2024	2025	2026	2027
€	1.628.793	€ 2.329.472	€ 2.329.472	€ 2.329.472
€	710.867	€ 696.382	€ 696.382	€ 696.382
€	-917.926	€ -1.633.090	€ -1.633.090	€ -1.633.090
€	917.926	€ 1.040	€ 1.040	€ 1.040
€	-	€ -1.632.050	€ -1.632.050	€ -1.632.050

*Bijlage bij nota voor Burgemeester en Wethouders, nr. 2024-137
versie 4 april 2024*